

MILLIY ARMIYAMIZ YANGI O'ZBEKISTONNING MUSTAHKAM QALQONIDIR!

VATANPARVAR

● Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqa boshlagan ● 2023-yil 8-dekabr, №49 (3059)

BIZ
HAQIMIZDA

@ vatanparvar-bt@umail.uz

facebook.com/mudofaavazirligi

t.me/mv_vatanparvar_uz

instagram.com/mudofaavazirligi

t.me/mudofaavazirligi

youtube.com/c/uzarmiya

IJTIMOYIY-SIYOSIY, MA'NAVIY-MA'RIFIY, HARBIY-VATANPARVARLIK GAZETASI

www.mv-vatanparvar.uz

8

dekabr

O'zbekiston Respublikasi
Konstitutsiyasi qabul
qilingan kun

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari O'zbekiston Respublikasining davlat suverenitetini va hududiy yaxlitligini, aholining tinch hayoti va xavfsizligini himoya qilish uchun tuziladi.

Qurolli Kuchlarning tuzilishi va tashkil etilishi qonun bilan belgilanadi.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 152-moddasi

YUKSAK NAMUNA – MUSTAHKAM POYDEVOR

Mudofaa vazirligi markaziy apparatida O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 31 yilligi munosabati bilan bayram tadbiri o‘tkazildi. Unda mudofaa vazirining birinchi o‘rinbosari – Qurolli Kuchlar Bosh shtabi boshlig‘i general-mayor Shuxrat Xalmuxamedov va boshqa vazir o‘rinbosarlari, Oliy Majlis Senatining Mudofaa va xavfsizlik masalalari qo‘mitasi raisi Kutbidin Burxanov hamda faxriylar ishtirok etdi.

Bahrom ABDURAHIMOV

Tadbir avvalida so‘zga chiqqan general-mayor Shuxrat Xalmuxamedov barchani samimiy muborakbod etdi va mudofaa vazirining bayram tabrigini o‘qib eshittirdi.

Tabrikda ta’kidlanganidek, O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi xalqimiz siyosiy-huquqiy tafakkurning yuksak namunasi sifatida yurtimizning xalqaro maydonda munosib o‘rin egallashida mustahkam poydevor bo‘lib xizmat qilmoqda. Mana shu huquqiy asosga tayanib keyingi yillarda mamlakatimizda ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va harbiy sohada keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Jamiyatni demokratlashtirish va yangilash, mamlakatni modernizatsiya

hamda isloh etish, inson huquqlarini ta’minlash va himoya qilish borasida keng qamrovli ishlar amalga oshirildiki, bu borada erishilgan marralarda Konstitutsiyaning hayotbaxsh tamoyillari muhim ahamiyat kasb etadi.

Barchamizga ma’lumki, inson huquq va erkinliklarining qonuniy kafolati bo‘lgan Bosh qomusimizning yangi tahriri joriy yilning may oyidan kuchga kirdi. Mazkur yangi tahrirdagi Konstitutsiya mamlakatimizning demokratik davlat sifatidagi maqomini mustahkamladi, barcha sohalarda inson qadriyatining tom ma’nodagi yuksalishiga erishildi. Zotan, dunyoda kundan kunga yangi xavf-xatar va yangi tahdidlar paydo bo‘lmoqda.

Shunday murakkab vaziyatda inson, uning hayoti, huquq va erkinliklarini himoya qilish, qonuniy manfaatlarini ta’minlash, shu asnodagi inson qadriyatini ulug‘lash ustuvor vazifaga aylanmoqda. Tadbirda so‘z olgan Oliy Majlis Senatining Mudofaa va xavfsizlik masalalari qo‘mitasi raisi Kutbidin Burxanov bu haqda atroflicha fikr yuritir ekan, yangi Konstitutsiyamizda muhrlab qo‘yilgan qoida va tamoyillardan kelib chiqib, Qurolli Kuchlarimiz faoliyatining huquqiy tizimi yaratilganini misollar orqali tushuntirib o‘tdi.

Ko‘tarinki ruhda o‘tgan tantanada mudofaa vazirining buyrug‘iga asosan, O‘zbekiston Respublikasi

Konstitutsiyasi qabul qilinganligining 31 yilligi munosabati bilan bir guruh harbiy xizmatchilar, Qurolli Kuchlar xizmatchilari va faxriylar “Namunali xizmati uchun”, “Jangovar faoliyati uchun”, “Maxsus operatsiyalar kuchlari” hamda “Yosh avlodni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashdagi faol ishtiroki uchun” ko‘krak nishoni, mudofaa vazirining esdalik nishoni va faxriy yorlig‘i bilan taqdirlandi.

Qurolli Kuchlar Markaziy ashula va raqs ansambli hamda taniqli xonandalar ijrosidagi kuy-qo‘shiqlar kechaga o‘zgacha fayz bag‘ishladi.

Podpolkovnik
Gulnora HOJIMURODOVA

HUQUQ VA ERKINLIK

KAFOLATI

O‘zbekiston mustaqillikka erishganidan keyin o‘ziga xos taraqqiyot yo‘lini, ya‘ni insonparvar demokratik huquqiy davlat va kuchli fuqarolik jamiyati qurishni o‘z oldiga maqsad qilib belgilab oldi. Bu yo‘lda demokratik yangilanishlarni yanada chuqurlashtirish, mamlakatni modernizatsiya qilish borasida tub islohotlar bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda.

O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi – ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy, madaniy taraqqiyotimiz ko‘z gusidir. Unda xalqimizning irodasi, ruhiyati, dunyoqarashi, tafakkuri, madaniyati, ma‘naviyati, ijtimoiy-siyosiy ongi o‘zining mukammal ifodasini topgan.

O‘tgan davr mobaynida hayotimizning barcha sohalarida tub o‘zgarishlar amalga oshirildi. Bu islohotlar bir-biri bilan uzviy bog‘liqdir. Ushbu islohotlarni amalga oshirishda esa Konstitutsiyamizning o‘rni beqiyos.

Joriy yilning 30-aprel kuni o‘tkazilgan O‘zbekiston Respublikasi referendumida umumxalq ovoz berish orqali O‘zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasi

qabul qilindi. Aytish joizki, Konstitutsiyamizda ilgari qonunchilikda mavjud bo‘lmagan bir qator muhim qoidalar mustahkamlandi va ular mazmun-mohiyatiga ko‘ra, “Inson – jamiyat – davlat” tamoyilini konstitutsiyaviy qoida sifatida muhrlashga qaratilgan.

Zero Bosh qonunimizda inson qadri, uning huquq va manfaatli kafolatlari bilan bog‘liq ko‘plab normalar o‘z aksini topganki, bu mamlakatimizning chinakam demokratik, huquqiy, ijtimoiy va dunyoviy davlat sifatida jahon hamjamiyatidagi o‘rnini yanada mustahkamlaydi.

Binobarin, Konstitutsiyamizning 13-moddasiga asosan, O‘zbekiston Respublikasida demokratiya umuminsoniy prinsiplarga asoslanadi, ularga ko‘ra inson, uning hayoti, erkinligi, sha‘ni, qadr-qimmat va boshqa daxlsiz huquqlari oliy qadriyat hisoblanadi. Shuningdek, demokratik huquq va erkinliklar Konstitutsiya va qonunlar bilan himoya qilinadi.

Asosiy qonunning 19-moddasida O‘zbekiston Respublikasida barcha fuqarolar bir xil huquq va erkinliklarga ega bo‘lib, jinsi, irqi, millati, tili, dini, e‘tiqodi, ijtimoiy kelib chiqishi va mavqeyidan qat‘i nazar, qonun oldida tengligi belgilab qo‘yilgan.

Shuningdek, Konstitutsiyaning 23-moddasida O‘zbekiston Respublikasi o‘z hududida ham, uning tashqarisida ham o‘z fuqarolarini himoya qilishi va ularga homiylik ko‘rsatishi, 24-moddasida esa respublika hududidagi chet el fuqarolarining va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning huquq va erkinliklari xalqaro huquq normalariga muvofiq ta‘minlanishi kafolatlab qo‘yilgan.

O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi oliy normativ huquqiy manba sifatida mudofaa va xavfsizlikni ta‘minlashning asosiy masalalari bo‘yicha ham muhim ustuvor prinsiplar va normalarni belgilab beradi.

Jumladan, Asosiy qonunning 152-moddasida O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari O‘zbekiston Respublikasining davlat suverenitetini va hududiy yaxlitligini, aholining tinch hayoti va xavfsizligini himoya qilish uchun tuzilishi, 153-moddada esa O‘zbekiston Respublikasi o‘z xavfsizligini ta‘minlash uchun yetarli darajada Qurolli Quchlariga egaligi belgilab qo‘yilgan. Mazkur normalar mamlakatimiz tinchliksevar siyosatining yaqqol belgisi bo‘lib, O‘zbekiston Qurolli Kuchlari mamlakatimiz xavfsizligi va barqarorligini, hududiy yaxlitligini,

chegaralarimiz daxlsizligini, fuqarolarimizning tinch va osoyishta hayotini ta‘minlash uchun tashkil etilgan.

Demokratik jamiyatning eng muhim belgilaridan biri jamiyat a‘zolarining qonun oldidagi tengligi, Konstitutsiya va qonunlar ustunligining ta‘minlanganidir. Konstitutsiya va qonunlar ustunligining mohiyati O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining alohida bobida belgilab berilgan.

Asosiy qonunimizning 15-moddasiga muvofiq, mamlakatimizda O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va qonunlarining ustunligi so‘zsiz tan olinishi, shuningdek davlat va uning organlari, boshqa tashkilotlar, mansabdor shaxslar, fuqarolik jamiyati institutlari hamda fuqarolar Konstitutsiya va qonunlarga muvofiq ish yuritishi belgilab qo‘yilgan.

Shuni alohida aytib o‘tish lozimki, O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi mamlakatning butun hududida oliy yuridik kuchga ega, to‘g‘ridan to‘g‘ri amal qiladi va yagona huquqiy makonning asosini tashkil etadi.

Konstitutsiyaning 16-moddasida mustahkamlangan qoidaga binoan, O‘zbekiston Respublikasining qonunlari va boshqa normativ-huquqiy hujjatlari O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi asosida va uni ijro etish yuzasidan qabul qilinadi. Birorta qonun yoki boshqa normativ-huquqiy hujjat Konstitutsiyaning prinsip va normalariga zid bo‘lishi mumkin emas.

Konstitutsiyaviy odil sudlov zamonaviy demokratik davlatning alohida talabi, zaruriy instituti bo‘lib, Konstitutsiyaning ustunligini ta‘minlash hamda mamlakatimizda qonuniylik muhiti, inson huquqlari va erkinliklari kafolatlarini yaratishning ishonchli garovidir.

Mamlakatimizda Konstitutsiyaning ustunligini ta‘minlash, qonun chiqaruvchi va ijro etuvchi hokimiyat hujjatlarining Konstitutsiyaga muvofiqligi to‘g‘risidagi ishlarni ko‘rish O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyaviy sudiga yuklatilgan. Konstitutsiyaviy sud mazkur vakolatni amalga oshirish orqali demokratik huquqiy davlatning muhim sharti hisoblangan qonun ustuvorligini ro‘yobga chiqishiga ko‘maklashadi.

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 133-moddasiga muvofiq, Konstitutsiyaviy sud o‘zining vakolatlari doirasida quyidagi masalalarni ko‘rib chiqadi: qonunlarning va Oliy Majlis palatalari qarorlarining, Prezident farmonlari,

qarorlari va farmoyishlarining, hukumat, mahalliy davlat hokimiyati organlari qarorlarining, O‘zbekiston Respublikasi davlatlararo shartnomaviy va boshqa majburiyatlarining Konstitutsiyaga muvofiqligini aniqlaydi; Prezident tomonidan imzolanganiga qadar – konstitutsiyaviy qonunlarning, ratifikatsiya qilish to‘g‘risidagi qonunlar Prezident tomonidan imzolanganiga qadar – xalqaro shartnomalarning Konstitutsiyaga muvofiqligini aniqlaydi; referendumga chiqarilayotgan masalalarning Konstitutsiyaga muvofiqligi to‘g‘risida xulosa beradi; Qoraqalpog‘iston Respublikasi Konstitutsiyasining O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga, Qoraqalpog‘iston Respublikasi qonunlarining O‘zbekiston Respublikasining qonunlariga muvofiqligi to‘g‘risida xulosa beradi; Konstitutsiya va qonunlar normalariga sharh beradi; Oliy sudning muayyan ishda qo‘llanilishi lozim bo‘lgan normativ-huquqiy hujjatlarning Konstitutsiyaga muvofiqligi to‘g‘risida sudlar tashabbusi bilan kiritilgan murojaatini ko‘rib chiqadi; konstitutsiyaviy sudlov ishlarini yuritish amaliyotini umumlashtirish natijalari yuzasidan har yili Oliy Majlis palatalariga va Prezidentga mamlakatdagi konstitutsiyaviy qonuniylikning holati to‘g‘risida axborot taqdim etadi.

Shu jumladan, yuqorida ko‘rsatib o‘tilgan moddada fuqarolar va yuridik shaxslar, agar sud orqali himoya qilishning boshqa barcha vositalaridan foydalanib bo‘lingan bo‘lsa, sudda ko‘rib chiqilishi tugallangan muayyan ishda sud tomonidan o‘ziga nisbatan qo‘llanilgan qonunning Konstitutsiyaga muvofiqligi to‘g‘risidagi shikoyat bilan O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudiga murojaat qilishga haqli ekanligi belgilab berilgan.

Mazkur norma Konstitutsiyaning 55-moddasida belgilangan, har kim o‘z huquq va erkinliklarini sud orqali himoya qilish huquqi yanada kafolatlanishiga xizmat qiladi.

Konstitutsiyaviy sud o‘ziga xos vakolatga ega bo‘lgan sud hokimiyati bo‘lgani bois, uning muhokamasiga masalalarni kiritish tartibi ham “O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyaviy sudi to‘g‘risida”gi Konstitutsiyaviy qonunda alohida belgilab qo‘yilgan.

Xulosa qilib aytganda, mamlakatimizda insonparvar demokratik huquqiy davlat barpo etish, inson manfaatli, huquq va erkinliklarining oliy qadriyat sifatida qaror toptirish borasida o‘tgan davr mobaynida barcha sohalarida qanday natija va yutuqlarni qo‘lga kiritgan bo‘lsak, ularning barchasi Konstitutsiyamizda belgilab qo‘yilgan qoidalar bilan uzviy bog‘liqdir.

Umidjon GIYAZOV,
O‘zbekiston Respublikasi
Konstitutsiyaviy sudining
katta eksperti

BU SHUNCHAKI

...O'g'lon ichida asta pichirlaydi. Qo'lida AK-74. Qisqa vaqt ichida qurolni sochib-yig'ish amaliyotini bajarmoqda.

Qo'lidagi "birodari"ga esa ohišta muomala qiladi:

+ ...Uyaltirma meni. Bo'laqol! Joylasha qol!.. Hap!

O'g'lon shoshadi. Safdoshlari shoshiradi:

+ ...Tezroooq! Qaraaa, yetvolyapti. Ozigina qoldi!..

Bunday atmosferani faqatgina armiya o'yinlarida topishingiz mumkin. Jangovar qurollarni bir lahzalik vaqt mobaynida ham sochib, ham yig'ishni yana kim ham eplay olardi.

Markaziy harbiy okrugning "Forish" tog' poligonida "Men g'olib!" shiori ostida an'anaviy tarzda o'tkazib kelinayotgan armiya o'yinlarining "Harbiy-tibbiy estafeta" hamda "Qurolsoz usta" musobaqalari qizg'in munozaralarga boy o'tdi. Besh kun davomida beshta harbiy okrug hamda Toifalangan obyektlarni qo'riqlash qo'shinlari qo'mondonligidan tashrif buyurgan jami oltita jamoa ham kuch, sabr-bardosh, iroda hamda tibbiy mahorati bo'yicha o'zaro bahs olib bordi.

"Harbiy-tibbiy estafeta" musobaqasida ishtirokchi jamoalar ikki bosqich, ya'ni "Individual mahorat" va "Jamoalar birinchiligi" bo'yicha bellashdi. O'q otish, majmuaviy kompleks to'siqli yo'laklardan o'tish, maxsus tayyorgarlik bo'yicha musobaqa hamda "Eng ilg'or haydovchi" tanlovlarida bellashgan jamoalar g'oliblik uchun astoydil ter to'kishdi.

Agarda har bitta shart, har bitta bosqichning yakuniy natijalariga e'tibor qaratisa, jamoalarning musobaqaga mukammal darajada tayyorgarlik ko'rganini payqashimiz mumkin. Misol uchun, musobaqa davomida eng qiziqarli bosqichlardan biri bo'lmish "Jamoalar birinchiligi" da ishtirokchilar shartli yaradorlarga birinchi tez tibbiy yordam ko'rsatgan holda ularni suv to'siqlaridan olib o'tish amaliyotini bajardi. Jarayon davomida jamoalar yakdillik namoyon qilib, qisqa vaqtda jarima ballarsiz shartni yakunlashga intildi.

Shuni alohida ta'kidlab o'tish lozimki, jamoalar oxirgi bosqichga qadar bir-biriga imkoniyatni boy berishmadi. Biroq musobaqa o'z nomi bilan musobaqa va unda eng kuchlilargina shohsupaning yuqori pog'onasidan joy oladi. Bunda nafaqat soniyalar, balki soniyaning ulushlari ham vaziyatni o'zgartirib yuborishi mumkin.

Yakuniy natijalarga ko'ra, "Harbiy-tibbiy estafeta" musobaqasida umumjamoa hisobida faxrli birinchi o'rinni bir yo'la ikki jamoa: Markaziy harbiy okrug hamda Shimoli-g'arbiy harbiy okrug jamoalari qo'lga kiritdi. Ikkinchi o'rinni Toshkent harbiy okrug hamda Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrug terma jamoalari egallagan bo'lsa, uchinchi o'rin Sharqiy harbiy okrug va Toifalangan obyektlarni qo'riqlash qo'shinlari qo'mondonligi terma jamoalariga nasib etdi.

MUSOBAQA EMAS!

Muallif surata olgan

Shuningdek, "Qurolsoz usta" musobaqasi ham qiziqarli va intrigaga boy tarzda o'tdi. Unda jamoalar beshta shart bo'yicha o'z mahoratlarini namoyon qilgan holda o'zaro bellashdi. Mazkur musobaqada ham respublikamizning turli nuqtalaridan tashrif buyurgan harbiy xizmatchilar tanlovda birinchilikni qo'lga kiritish uchun bahslarga puxta tayyorgarlik ko'rgani namoyon bo'ldi. Buni bir-biridan qiziqarli shartlarning yakuniy natijalaridan ham bilib olish mumkin. Misol uchun, "Qurolsoz usta" musobaqasining eng qiziqarli va intrigaga boy bo'lgan "Ta'mirlash vzvodlari kompleks estafetasi" shartida jamoalar to'rtta bosqichda bajargan amallarini umumlashtirgan holda qisqa vaqtda, jarima ballarisiz estafeta shartini bajarib, o'z mahoratlarini yana bir karra isbotladi.

Yakuniy natijalarga ko'ra, "Qurolsoz usta" musobaqasida faxrli birinchi o'rinni Markaziy harbiy okrug terma jamoasi qo'lga kiritdi. Ikkinchi o'rinni Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrug hamda Sharqiy harbiy okrug jamoalari qo'lga kiritgan bo'lsa, uchinchi o'rin Toshkent harbiy okrugi hamda Shimoli-g'arbiy harbiy okrug terma jamoalariga nasib etdi. Shu bilan birgalikda musobaqa davomida yuqori natijalarni qayd etgan jamoa a'zolari turli nominatsiyalar bo'yicha ham g'olib deb topildi.

Armiya o'yinlari bahslarining yopilish marosimida so'zga chiqqanlar g'olib jamoalarni samimiy tabriklab, musobaqani o'tkazishda yaqindan yordam bergan tashkilotchilarga minnatdorlik bildirdi. Shuningdek, shartlarni odilona baholab borishda o'z bilim va ko'nikmalarini ayamagan hakamlar hay'ati a'zolarining xizmatlarini ham alohida e'tirof etishdi.

Yakunda g'olib va sovrindorlar kubok, diplom hamda qimmatbaho sovg'alar bilan taqdirlandi. Boshqa yo'nalishlarda bo'lgani kabi bu yigitlar ham kelgusida Xalqaro armiya o'yinlari va boshqa xalqaro musobaqalar doirasida o'tkaziladigan bellashuvlarda yurtimiz sharafigini himoya qiladigan asosiy nomzodlar sifatida ko'riladi.

Sherzod EGAMBERDIYEV,
"Vatanparvar"

EPCHILLIK, MERCANLIK, SHIJOAT NAMUNASI

Mudofaa vazirligi Mutaxassis va xizmat itlarini tayyorlash markazida “Men g’olib!” shiori ostida dog-biatlon bo’yicha Mudofaa vazirligi birinchiligi o’tkazildi. Deyarli bir hafta davomida epchillik, merganlik, shijoat namunasi namoyish etilgan, murosasiz kurashlarga boy bo’lgan musobaqada erkaklar va ayollar yakkalik hamda jamoaviy hisobda sovrinli o’rinlar uchun kurash olib borishdi.

Daler Ikromov “Eng yaxshi kinolog” deb topildi.

Yakkalik bellashuvlarida ko’rsatilgan natijalar orqali jamoaviy birinchilikdagi ko’rsatkichlar aniqlab borildi. Bu borada g’oliblik uchun asosiy kurash Toshkent harbiy okrugi va Toifalangan obyektlarni qo’riqlash qo’shinlari qo’mondonligi ayollar

bahslarida “Eng yaxshi kinolog” nomiga sazovor bo’lgan Daler Ikromov jamoadoshlari Mirzohid Mamatov hamda Shamsiddin Qo’shoqov bilan birgalikda yana bir marta shohsupaning eng yuqori pog’onasiga ko’tarildi. Bu yo’nalishda Shimoli-g’arbiy harbiy okrug va Toifalangan obyektlarni qo’riqlash qo’shinlari qo’mondonligi jamoalari

Musobaqaning bu yilgi sovrindorlari to’rtta ayol, yettita erkak – jami 11 ta jamoa orasidan va ellikdan ortiq qatnashchi o’rtasida aniqlandi. Ishtirokchilar dog-biatlon (*yakkalik va estafeta*), himoya qorovul xizmati, xizmat itlari yordamida portlovchi moddalarni izlab topish, 300 metrlik to’siqlar yo’lagidan o’tish, mohir o’qchi kabi bir-biridan qiziqarli shartlar bo’yicha bahslashdi. Kutilganidek, ayollar yakkalik bahslarida “Eng yaxshi kinolog” nominatsiyasi uchun O’g’iloy Muzaffarova, Viktoriya

Morozova, Zemfira Azatova, Dilnavoz Sherqulova, Asal Karimova o’zaro bellashdi. Beshta shart natijalariga ko’ra, kichik serjant O’g’iloy Muzaffarova (*Toshkent harbiy okrugi*) tomonidan to’plagan ochkolar unga bu yo’nalishda g’oliblikni taqdim qildi. Erkaklar yakkalik bahslarida ham g’oliblik Toshkent harbiy okrugi vakiliga nasib etdi. Mirzohid Mamatov, G’ayrat Arslonov, Suxrobjon Bog’bekov, Nodir To’rayev kabi kuchli raqiblarini ortda qoldirishga muvaffaq bo’lgan III darajali serjant

jamoalari o’rtasida bo’lib o’tdi. Oxirgi shartga qadar ikki raqib jamoa ham g’oliblikni qo’lga kiritish imkoniyatini saqlab qolgandi. Ammo estafeta bellashuvida O’g’iloy Muzaffarova hamda Viktoriya Morozova juftligi tomonidan namoyish etilgan epchillik, merganlik va shijoat Toshkent harbiy okrugi jamoasi g’alabasini ta’minladi.

Erkaklar musobaqasida ham g’oliblik uchun asosiy kurash aynan Toshkent harbiy okrugi va Toifalangan obyektlarni qo’riqlash qo’shinlari qo’mondonligi jamoalari o’rtasida kechdi. Yakkalik

ko’rsatgan natijalar ikkinchi o’ringa loyiq topildi. Sharqiy, Markaziy hamda Janubi-g’arbiy maxsus harbiy okruglar jamoalarining to’plagan ochkolari uchinchi o’rin uchun yetarli bo’ldi.

Musobaqa yakunida yakkalik va jamoaviy bellashuvlar g’olib va sovrindorlariga, shuningdek o’nga yaqin nominatsiya bo’yicha eng yaxshi deb tan olingan harbiy xizmatchilarga kubok, diplom hamda esdalik sovrinlar topshirildi.

Asror RO’ZIBOYEV

Muallif suratga olgan

OTLIQ ESTAFETA

Inson ot ustida ham jisman, ham ruhan tetiklashadi. Kuchiga kuch, shiddatiga shijoat qo'shiladi. Texnika rivojlanib borayotgan bugungi kunda ham tulporlarga bo'lgan ehtiyoj ortsa ortmoqdaki, zarracha kamaygani yo'q. Ayniqsa, harbiy xizmatchilar uchun tog' va tog'oldi hududlarda belgilangan topshiriqlarni bajarishda otlarning o'rnini hech bir texnika bosa olmaydi. Shaxsiy tarkib, o'q dori va qurol aslahalarni belgilangan nuqtaga o'z vaqtida va oson yetkazishda ushbu ulovlarning o'rnini beqiyos.

Toshkent viloyatining O'rta Chirchiq tumanida joylashgan "O'zbekim otlari" ot zavodi bazasida Mudofaa vazirligi tomonidan o'tkazilgan "Ot ustida estafeta" musobaqasi ham ana shunday shiddatli va shijoatli harbiy xizmatchilarni bir joyga jamladi. Unda kuch tuzilmalaridan tashrif buyurgan chavandozlar birinchilik uchun bahs olib bordi. Musobaqa shartlariga ko'ra, ishtirokchi 100 metrlik masofani ot ustida bosib o'tish jarayonida balandlikdagi va yerdagi bayroqni yulib olishi, marraga yetgach, otni tashlab, ortga yugurib qaytib kelish kerak. Estafeta tarzda o'tkazilgan ushbu shartda har bir jamoadan 3 nafar vakil ishtirok etdi.

– Xalqimizda "Ot – yigitning qanoti" degan ibora bor. Buning qanchalar haqiqat ekanligini otga

mehr qo'ygan chavandozlar ko'proq biladi, – deydi podpolkovnik Zokir Yallakayev. – Ot sporti va yilqichilikni rivojlantirish uchun hukumat darajasidagi qarorlar ham qabul qilindi. O'tmishga nazar tashlasak, bizning buyuk sarkardalarimiz ham otliq askarlar bilan jang maydonlariga kirib g'olib bo'lishgan. Bugungi kunda tog' va tog'oldi hududlarida otliq askarlar xizmatiga ehtiyoj sezilmoqda. Shundan kelib chiqib, bu soha ham rivojlanib bormoqda. Rivojlanish asnosida turli sport musobaqalari va marafonlar o'tkazilib, harbiy xizmatchilarning ko'nikmasi oshirilyapti. Quvonarlisi, bugungi musobaqaga ot sportiga qiziqqan yoshlar ham tashrif buyurgan. Bizning kelajagimiz bo'lgan yosh avlodning ot bilan oshno bo'lishi bu sohaning

rivoji uchun kafolat bo'lib hisoblanadi. Ot minishga, ko'pkari tomosha qilishga qiziqmagan yigit kam bo'lsa kerak. Musobaqa ishtirokchilarining yig'ilgan ballarini hisoblagunimizga qadar, ajdodlarimizdan bizgacha yetib kelayotgan azaliy urf-odatlarimizdan ko'pkari musobaqasini uyushtirdik. Unda kuch tuzilmalari harbiy xizmatchilaridan iborat chavandozlar uloq uchun kurash olib bordi. Ko'pkari chavandozdan jasorat, uddaburonlik, shavq va tezkorlikni talab etadigan o'yin bo'lganligi uchun ham bellashuv qizg'in va shiddatli kechdi.

Musobaqada tomoshabinlar uchun mutaxassislar nazoratida kamondan o'q otish, pichoq uloqtirish va sharikli o'q otadigan avtomatdan nishonni mo'ljalga olish kabi ko'ngilochar o'yinlar ham tashkillashtirildi.

"Ot ustida estafeta" musobaqasi ishtirokchilarining ko'rsatgan natijasi umumlashtirildi. Hakamlar hay'ati tomonidan chiqarilgan qarordan norozi bo'lgan jamoa a'zolari 3 ta nuqtaga oldindan o'rnatilgan kameralardagi videoyozuvlarni qayta ko'rib chiqishni so'radi. Shu asnoda bahsli vaziyatlarga xolisona yechim topildi.

Musobaqaning umumlashtirilgan natijalariga ko'ra 3-o'rinni Milliy gvardiya vakillari, 2-o'rinni Davlat xavfsizlik xizmati Chegara qo'shinlari va faxrli 1-o'rinni Mudofaa vazirligi jamoasi qo'lga kiritdi.

G'olib va sovrindorlar medal, kubok va qimmatbaho sovg'alar bilan taqdirlandi.

Sherzod SHARIPOV,
"Vatanparvar"

PSIXOLOGIK MARKAZ OCHILDI

Qurolli Kuchlar akademiyasida Mudofaa vazirligi Psixologik tayyorgarlik markazining tantanali ochilish marosimi o'tkazildi.

III darajali serjant Olim BERDIYEV

Unda mudofaa vazirining birinchi o'rinbosari – Qurolli Kuchlar Bosh shtabi boshlig'i general-mayor Shuxrat Xalmuxamedov O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarida harbiy xizmatchilarning axloqiy-ruhiy tayyorgarligi va jangovar ruhini oshirish, turli murakkab va og'ir vaziyatlarga nisbatan ruhiy bardoshlilikini mustahkamlashga qaratilgan ishlar "Yuksak jangovar ruh askarning yengilmas kuchi, armiyaning qudratidir!" degan konseptual g'oya asosida amalga oshirilayotganini ta'kidladi. Shuningdek, so'nggi vaqtlarda jahon va mintaqadagi harbiy-siyosiy vaziyat, qator davlatlar o'rtasida qurolli to'qnashuv va harbiy mojarolarning avj olayotgani hushyorlikni pasaytirmaslik, har qanday vaziyatda harbiy xizmatchilarda yuksak axloqiy-jangovar ruhiyatni saqlab qolish qobiliyatlarini shakllantirish dolzarbligini qayd etdi va markaz faoliyatiga ulkan zafarlar tiladi.

So'ng mehmonlar ramziy tasmani kesib, markazda yaratilgan zamonaviy sharoitlar bilan yaqindan tanishdi. Mudofaa vazirligi qo'shinlarida xizmat qilayotgan harbiy psixologlar, Qurolli Kuchlar faxriylari, harbiy psixologiya yo'nalishida ta'lim olayotgan kursantlar ishtirok etgan tadbirda Psixologik tayyorgarlik markazi uchun yangidan barpo qilingan jangovar treninglar laboratoriyasi, vaziyatli o'yinlar sinfi, ruhiy zo'riqishlarni yechish xonasi va imkoniyatlari haqida ma'lumot berildi.

– Mazkur markazni tashkil etishdan asosiy maqsad har qanday standart va nostandart vaziyatlarda harbiy xizmatchilarning doimiy

jangovar va psixologik barqaror holatini ta'minlash hamda shaxsiy tarkibni jangovar vazifani so'zsiz bajarishga safarbar etish bo'yicha mutaxassislarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish hisoblanadi, – deydi podpolkovnik Sherzod Ravshanov. – Mazkur markazda Mudofaa vazirligi qo'shinlaridagi tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar organi ofitserlari, harbiy psixologlar, shuningdek qo'shinlardagi guruh komandirlari va ularning o'rinbosarlari, yo'riqchi-serjantlarning malakasi oshiriladi. Uch hafta davomida o'tkaziladigan nazariy va amaliy mashg'ulotlar tinglovchilarni ijodiy fikrlashga, yuqori tashkilotchilik va tashabbuskorlik bilan faol harakatga yo'naltirishga, shuningdek turli vaziyatlarda shaxsiy tarkibning psixologik holati va unga ta'sir etuvchi omillarni baholashga zamin yaratadi. Markazda tahsil oluvchi harbiy xizmatchilar mashg'ulotlar davomida egallagan bilim va amaliy ko'nikmalarini kelgusida qo'shinlarda faol qo'llab, yuqori samaraga erishishi shubhasiz.

Katta leytenant
Dilshod RO'ZIQULOV,
"Vatanparvar"

Ajdodlar mardona ruhi senga yor...

Madhiya arabchada maqtov qo'shig'i, qasida ma'nosini bildiradi. Biror shaxs, narsa, voqeani maqtab yozilgan, o'qilgan she'r yoki nutq, madh, maqtov bu madhiyadir. Ayniqsa, qadim muhorabalarda bu so'zning "tantanali qo'shiq" sifatidagi ma'nosi muhim rol o'ynagan.

Ilk madhiyalarning ritmi va ohangi ular kelib chiqqan madaniyat, mintqa va tarixiy davrga qarab sezilarli darajada o'zgarib borgan. Ular tantanali, g'amgin, quvnoq ruh bilan ijro etilgan. Kuylash uslublari xilma-xil bo'lib, ba'zilarida yakkaxon, boshqalari guruh bo'lib ijro etilgan. Yoki yakka ijrochi qo'shiqning bir satrini kuylaydi va bunga boshqalar jo'rlukda javob qaytaradi.

Qanchalik izlanilmasin, ilk madhiyalarning aniq kelib chiqish davriyiligi topish mushkul masala. Ammo bizgacha yetib kelgan qadimiy madhiyalar ravishida shakl va ritmlarni taxmin qilish mumkin.

Eng qadimgi madhiyalardan ba'zilari qadimgi Shumerga (hozirgi Iroq) eramizdan avvalgi 2500-yillarga to'g'ri kelib, ular mixxat yozuvidagi turli xudo va ma'budalarga fazilatlarini madh etishga qaratilgan.

Qadimgi misrliklarning ham o'z xudolariga minnatdorlik, maqtov va sharaf yo'g'rilgan qo'shiqlari bo'lgan. Masalan, Fir'avn Exnatonga tegishli "Aton madhiyasi" quyosh xudosi Atonni ulug'laydigan mashhur madhiyalardan biridir. Yunonlarda esa Apollon, Germes va Afrodita kabi turli xudolarni ulug'lovchi "Gomer madhiyalari" bo'lgan. Ular diniy bayram va marosimlarda ijro etilgan.

Manbalarda keltirilishicha, Sug'diyona, Xorazm, Farg'ona vodiysi va Toshkent vohasida qadimdan "Avesto" ijrochiligi bilan bog'liq namoyishlar, qayroq va zang bilan ijro qilinadigan o'yinlar, kamon, qilich, pichoq, kaltak va mash'alalar bilan

o'ynaladigan jangovar raqslar va qo'shiqlar ijro etib kelingan. Ular homiy va pirlarni shu tarzda sharaflashgan.

Madhiyalar dastlab yaratgandan panoh va omonlik so'rash qabilidagi murojaatlar shaklida bo'lgan. Turkiy dostonlarda ham qahramonlarning homiy va pirlar ko'magida bo'lishi, shu sababli ham ular qattiq muhofazalangan, yengilmas va har qanday qiyin vaziyatdan mardonavor o'tadigan kuch sifatida tasvirlanadi.

"Alpomish" dostonida Hakimbekning tug'ilgan mahal dastlab Shohimardon pir boradi, ismini Hakimbek qo'yib, o'ng eyniga besh panja uradi. Pirlarning tarbiyatidan so'ng qahramon "O'tda kuymas, qilichda chopilmas, mittiq o'qi o'tmas" darajaga yetadi.

Dostonda bu holni isbotlovchi ko'plab lavhalar bor. Xususan bir o'rinda: "Urayotir, qilich, olmos, Hech bir isfihon kor qilmas", deyilsa, boshqa ta'rifda: "O'qqa tutadi qalmoqlar, O'qi botmay bundan qaytar," qabilida izohlanadi.

HARBIY MARSH QO'SHIQLARI

Madhiyalar shubhasiz jang qo'shiqlarining o'zagini tashkil etgan. Marsh qo'shiqlari jangchilarni bir ritmda ushlab turish, ularning qadamlarini sinxronlashtirish va barqaror sur'atni saqlashga yordam bergan. Qo'shiqlar yoki kuylarning takroriy ohangi uzoq yurishlar paytida qo'shinlarni fikr-xayollarini bir nuqtaga jamlay olishlariga ko'maklashgan.

Tarixchisi Kvint Kursiy Ruf: "...Sug'diyonlar — jasur odamlar, gavdalari

juda barvasta, ular asir tushganlarida ham o'limdan sira qo'rqmaydilar, o'lim oldidan ashula aytib, o'z xursandchiliklarini bayon qiladilar", degan fikrlarni bayon qiladi.

Jang marshlarining ohangi odatda jangovar va ko'tarinki bo'lgan. Musiqa askarlarda mardlik, qat'iyat va jangga shaylik tuyg'ularini uyg'otishga qaratilgan. Bunday marshlar jasorat, g'alaba, shon-shuhrat va sadoqat haqida bo'lib, qo'shinlar o'rtasida birlik va qat'iyat tuyg'usini uyg'otishga, ularni jismonan va ruhiy jihatdan jangga tayyorlashga xizmat qilgan.

Bu qo'shiqlar barqaror ritmi saqlashdan tashqari, aloqa vositasini ta'minlashda ham asqatgan. Buyruqlar yoki signallarning qo'shiq matniga kiritilishi, shu orqali shaxsiy tarkibga yashirin ma'lumotlar uzatilishi taktik jihatdan ta'minlangan.

Turk xoqonligida ham jangovar marshlar qo'biz, do'mbira kabi asboblar, an'anaviy cholg'ularda ijro etilgan. Xoqonlik jangovar qo'shiqlari ko'pincha improvizatsiyaga asoslanib, jangchilarning jasorati, qo'yilgan talab va maqsadlarga ko'ra o'zgarib turgan. Marshlardagi ushbu o'zgaruvchanlik qo'shin yuragida shiddat va olov yoqa olgan.

Vaqt o'tishi bilan jangovar marshlarning ohangi va ritmi o'zgaruvchan taktika, qurol-yarog' va urush uslublariga moslashib, ritm, ohang va motivatsion ta'sirning asosiy elementlarini saqlab qolgan.

Umuman olganda, jangovar marshlar harbiy yurishlar paytida askarlarning ruhiy holatini ko'tarish, harakatlarni birlashtirish va jasorat ko'rsatishga ilhomlantirish uchun strategik jihatdan yaratilgan kuchli musiqiy kompozitsiyalar edi.

Amir Temur davriga kelib madhiyalar she'riyat bilan chambarchas bog'langaniga guvoh bo'lamiz. Temuriylar davrida yashagan Jomiy va ko'plab taniqli ulamolalar jahongashta sarkardaning harbiy yurishlari va g'alabalarini tarannum etuvchi she'rlar yaratdilar. Eng muhimi ular saroy va

ommaviy bayramlardagi chiqishlarda, harbiy yurishlar chog'ida musiqaga solinib, kuylangan.

Bobur davrida jangchilarni sharaflash, qo'shinga o'zgacha ilhom berish ishlari san'at darajasiga ko'tarilgan edi. "Boburnoma"da yozilishicha, sarkardaning yuksak nutqlari jangchilar tilida qo'shiq kabi tez yoyilar edi.

— ...Tangri taolo bunday saodatni bizga nasib qilibdi va bunday davlatni bizga yaqin aylabdi. O'lgan — shahid, o'ldirgan — g'oziy. Barchangiz Tangrining kalomi nomi bilan bu urushdan hech kim yuz o'girishni xayoliga keltirmasligi va to tanasidan joni chiqmaganicha, bu jang va urushdan chiqib ketmasligini aytib, ont ichmog'ingiz kerak.

Shu asnoda barcha bek va navkarlar muqaddas Qur'onni qo'lga olib, yuqorida aytilgan jummalarni takrorlaganicha, qasam ichishgan. Bunday yig'inlar odatda barchaning ko'z o'ngida bo'lib, yaqin-yiroqdagi do'st-u dushmaning yuragiga qo'rquv va hadik sola olar edi.

Bugungi kunda ham madhiyalar matnida ozodlik, birdamlik, tinchlik, g'oliblik, taraqqiyot kabi g'oyalar ifodalaniib, xalqning orzu-umidlari, millatning kelajakka bo'lgan maqsadlari aks etadi.

Madhimizdagi "Serquyosh hur o'lkam, elga baxt, najot", "Ajdodlar mardona ruhi senga yor" kabi ko'plab misralarida ham anglaganingizdek ozodlik va hurriyat mazmuni bilan sug'orilgan Vatan, otabolarimizning tunganmas jasoratlariga ishoralar bor.

Markaziy Osiyodagi har bir davlatning madhiyasi o'z xalqining kurashlari va g'alabalarini aks ettiruvchi o'ziga xos tarixini o'zida mujassam etgan. Jumladan, Qozog'iston madhiyasida mamlakatning tabiiy go'zalligi va mustahkamligini tarannum etilsa, Tojikiston madhiyasida xalqning mustaqillik va birdamlik uchun kurashi, Turkmaniston madhiyasida esa mamlakat erishgan yutuqlar va taraqqiyot, O'zbekiston madhiyasida esa mamlakatning boy tarixi va turli xalqlarining birdam va hamjihatligi madh etiladi.

Kapitan Bobur ELMURODOV,
"Vatanparvar"

✓ SANA

FAROVON HAYOT ASOSI

Namangan harbiy prokuraturasi tomonidan Konstitutsiyamiz qabul qilinganligining 31 yilligiga bag'ishlab "Konstitutsiya — xalqchil davlat, barqaror taraqqiyot va farovon hayot asosi!" shiori ostida bayram tadbiri o'tkazildi.

Uychi tumani "Gulzor" mahalla fuqarolar yig'inida o'tgan tadbirda dastlab harbiy orkestr va 39-sonli maktab o'quvchilari ishtirokida jonli ijro etilgan madhiyamiz sadolari ostida davlatimiz bayrog'i ko'tarildi.

Harbiy xizmatchilar va yoshlar tomonidan turli ko'rgazmali chiqishlar namoyish etildi.

So'ngra harbiy orkestr, viloyatning mudofaa ishlari, Milliy gvardiya, favqulodda vaziyatlar boshqarmalari va "Vatanparvar" tashkiloti maxsus texnikalari ishtirokida mahalla aholisi bilan "Besh ming qadam" ommaviy yurish tadbiri amalga oshirildi.

Tadbirlar maktab o'quvchilari va mahallada istiqomat qiluvchi fuqarolarga yanada hamjihatlik ruhi va chinakam bayram kayfiyatini baxsh etdi.

Adliya polkovnigi
Davlatyor RAHMONOV,
Namangan harbiy prokurori

MILLAT TAFAKKURI

AKS ETGAN HUJJAT

O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi xalqimizning xohish-irodasi, huquq va manfaatlarini o'zida ifoda etgan, milliy hamda umuminsoniy qadriyatlar mujassamlashtirilgan qomusdir. Davlat va jamiyat rivojlanishining muhim yo'nalishlarini va ularning tuzilishlarini belgilab beradigan, tartibga keltiradigan O'zbekiston Konstitutsiyasi jahondagi yirik siyosatshunoslar, ekspertlar tomonidan xalqaro me'yorlarga to'la javob beradigan mukammal hujjat sifatida tan olingan.

O'tgan yillar davomida Asosiy qonunimizda belgilab berilgan qoida hamda tamoyillar negizida samarali milliy qonunchilik tizimi, davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari, fuqarolik jamiyati institutlari shakllanib, hayotimizning barcha soha hamda tarmoqlarida keng ko'lami islohotlar amalga oshirildi. Davlatning ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va harbiy salohiyati yuksalib, O'zbekiston dunyo hamjamiyatida o'zining munosib o'rniga ega bo'ldi.

Dunyoning 97 ta mamlakati konstitutsiyaviy tajribasini hisobga olib yaratilgan O'zbekiston Konstitutsiyasi o'tgan davrda ikki marotaba xalq muhokamasida yurtdoshlarimiz xohish-irodasi bilan boyitilgan. Umumxalq muhokamasi davomida 6 mingdan ortiq taklif va mulohazalar bildirilgan.

Bugun Asosiy qonunimiz yaratilishining murakkab va sharafliligi yo'lga nazar solar ekanmiz, O'zbekiston Konstitutsiyasi ko'z o'ngimizda xalqimizning mustaqillik sari uzoq yo'ldagi izlanishlari natijasi o'laroq namoyon bo'ladi. Ishonch bilan aytish mumkinki, Qomusimiz qadimgi Xorazm va Sug'diyona, Qoraxoniylar, Xorazmshohlar, Temuriylar va ma'rifatparvar ajdodlarimizning mustaqil davlat haqidagi ko'p asrli orzusini o'zida mujassam etgan.

Sharq mamlakatlari davlatchiligi tarixida Amir Temurning "Tuzuklar"i ham ko'p yillar mobaynida Sharq va Osiyo mamlakatlari sivilizatsiyasida o'ziga xos alohida shaklda konstitutsiyaviy hujjat sifatida foydalanilgan. Shuning uchun ham "Tuzuklar"ni Markaziy Osiyo mintaqasi xalqlari taqdiriga kuchli ta'sir o'tkazgan asarlardan biri sifatida e'tirof etishimiz mumkin.

Konstitutsiyamiz o'zining insonparvarligi bilan ajralib turadi. Unga ko'ra, voyaga yetmaganlar, mehnatga layoqatsizlar va yolg'iz keksalarning huquqlari davlat himoyasidir. Davlat va jamiyat yetim va ota-onalarining vasiyiligidan mahrum bo'lgan bolalarni boqish, tarbiyalash va o'qitishni ta'minlaydi, bolalarga bag'ishlangan xayriya faoliyatlarini rag'batlantiradi. Bularning bari mamlakatimiz Konstitutsiyasi mutlaqo xalq uchun ekanligini ko'rsatib turibdi.

Konstitutsiyaviy tamoyillar va ularning amalda ta'minlanayotgani tufayli yurtimizda har bir inson o'zini himoyalangan his etadi. Aholining o'z muammo va tashvishlari bilan davlat organlariga murojaat etishi uchun imkoniyatlar yanada kengaydi.

O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi harbiy huquqning eng muhim manbasi hisoblanib, unda harbiy qurilish sohasini tartibga soluvchi me'yorlar belgilangan. Bular mudofaani tashkil qilishga yo'naltirilgan bo'lib, u O'zbekiston Respublikasini bevosita qurolli himoya qilishga qaratilgan tadbirlardan iborat.

Keyingi yillarda davlatimiz rahbarining tashabbusi va ko'rsatmasi hamda Bosh qomusimiz talablariga asosan, Qurolli Kuchlarni tashkil etishda harbiy qurilish sohasiga prinsipial jihatdan yangicha yondashuv ishlab chiqildi. Bu yondashuv

eski, o'z umrini o'tab bo'lgan, bir qolipdagi qarorlardan butunlay voz kechish, ehtimol tutilgan harbiy harakatlar teatri hamda yaqin va uzoq yon-atrofimizda shiddat bilan o'zgarib borayotgan vaziyatning o'ziga xos xususiyatlarini har tomonlama hisobga olish, shuningdek xorij davlatlarining tajriba va yutuqlarini amaliy jihatdan puxta o'zlashtirishga asoslandi.

Mamlakat xavfsizligi va tinchligi bilan bog'liq barcha vazifalar – milliy armiyamizning salohiyati va jangovar qobiliyatini yanada yuksaltirish bo'yicha tizimli ishlar asosan mudofaa sohasidagi qonunchilik bazasi, qo'shin guruhlarining jangovar tarkibi, tashkiliy tuzilmasi, harbiy kadrlarni tayyorlash va ularning safini to'ldirish samaradorligini oshirish choralari ko'rilmog'da. Shuningdek, qo'shinlarni zamonaviy qurol-yarog' va texnika bilan qurollantirish hamda ularni har tomonlama ta'minlash masalalarini yaxshilashga yo'naltirilgan aniq chora-tadbirlar qabul qilinmog'da.

Shu o'rinda ta'kidlash joizki, Qurolli Kuchlarimizning tobora o'zgarib borayotgan qiyofasi mudofaa va harbiy qurilish sohasidagi siyosatni amalga oshirish va rivojlantirishga jamoat birlashmalarini jalb qilish, harbiy kasb nufuzini oshirish, harbiy kadrlarni tayyorlashda ta'lim va tarbiya jarayonini takomillashtirishga qaratilgan o'zimizga xos yo'lining asosi, albatta Bosh qomusimizdir.

So'ng so'z o'rnida shuni aytish mumkinki, Vatanimiz kabi bayrog'imiz ham, gerbimiz ham, madhiyamiz ham va shu qatorda Konstitutsiyamiz ham yagonadir.

**Polkovnik
Obid GAYIBNAZAROV,
Qurolli Kuchlar akademiyasi
markaz boshlig'i, dotsent**

O'ZBEKISTON – 2030 STRATEGIYASI

HARBIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING KONSEPTUAL ASOSLARI

Global va mintaqaviy xavfsizlik muammosi bugungi kunda jahon miqyosidagi eng yirik muammolardan biri bo'lib qolmog'da. Xavfsizlik tarmog'i islohotlari – izchil jarayon. Markaziy Osiyo mintaqasi ham xavfsizlik muammolaridan xoli hudud emas, albatta. Shuning uchun ham Yangi Renessans poydevorini qurishda ildam odimlab borayotgan mamlakatimizda Prezidentimiz rahbarligida O'zbekistonning jahon hamjamiyatidagi o'rnini yanada yuksaltirish borasida tinchlik, barqarorlik va insonparvarlik tamoyillariga tayangan holda harbiy xavfsizlikni ta'minlash masalalariga alohida e'tibor qaratilmog'da.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi farmoni bilan kuchga kiritilgan "O'zbekiston – 2030" strategiyasi bugungi kunda amalga oshirilayotgan keng ko'lami islohotlarning poydevori bo'lib xizmat qilmog'da. Ushbu farmonida davlatimiz taraqqiyoti, fuqarolarimizni ijtimoiy qo'llab-quvvatlashdan tortib, barcha sohalarda amalga oshirilishi kerak bo'lgan islohotlar aniq belgilab berilgan. Shuningdek, xalqimizning erkin va farovon, qudratli Yangi O'zbekistonni barpo etish bo'yicha xohish-irodasini ro'yobga chiqarish, har bir fuqaroga o'z salohiyatini rivojlantirish uchun barcha imkoniyatlarni yaratish, sog'lom, bilimli va ma'naviy barkamol avlodni tarbiyalash, global ishlab chiqarishning muhim bo'g'iniga aylangan kuchli iqtisodiyotni shakllantirish, adolat, qonun ustuvorligi, xavfsizlik va barqarorlikni kafolatlari ta'minlashga qaratilgan asosiy g'oyalar quyidagilardir:

● barqaror iqtisodiy o'sish orqali daromadi o'rtachadan yuqori bo'lgan davlatlar qatoridan o'rin olish;

● aholi talablariga va xalqaro standartlarga to'liq javob beradigan ta'lim, tibbiyot va ijtimoiy himoya tizimini tashkil qilish;

● aholi uchun qulay ekologik sharoitlarni yaratish;

● xalq xizmatidagi adolatlari va zamonaviy davlatni barpo etish;

● mamlakatning suvereniteti va xavfsizligini kafolatlari ta'minlash.

"O'zbekiston – 2030" strategiyasining "Xavfsiz va tinchliksevar davlat" tamoyiliga asoslangan siyosatni izchil davom ettirish, deb nomlangan V bobning 2-bo'limida mamlakatimiz xavfsizligi va mudofaa salohiyatini kuchaytirish bo'yicha aniq vazifalar yoritilgan. Strategiyaning mazkur bobi 97-bandida "Jahonda sodir bo'layotgan murakkab global jarayonlarni inobatga olgan holda Qurolli Kuchlarning qudrati, mamlakatning mudofaa qobiliyati va harbiy salohiyatini yanada oshirish"ga alohida urg'u berilgan.

Darhaqiqat, dunyoda globalizatsiya jarayoni kuchaygan, jahon miqyosida

raqobat, o'zaro qarama-qarshilik tobora avj olayotgan, radikalizm, terrorism, ekstremizm, prozelitizm va ommaviy madaniyat kabi tahdidlar kengayib borayotgan hozirgi zamonda doim ogoh va hushyor bo'lib yashashimiz kerak. Bu borada mamlakatimiz qudratini va mudofaa qobiliyatini oshirish borasida ko'p maqsadli qator islohotlar amalga oshirilmog'da. Bunga birgina misol tariqasida Mudofaa vazirligi qo'shinlarini boshqarish va qo'llash uslublari yangilanayotgani, ularning eng yangi rusumdagi zamonaviy qurol-aslahalar bilan ta'minlanayotganligini aytib o'tish mumkin.

Islohotlar jarayonida Qurolli Kuchlarning raqamli salohiyatini oshirish va axborot xavfsizligini ta'minlash, harbiy xizmatchilarning zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish borasidagi bilim va ko'nikmalarini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar muhim ahamiyat kasb etmog'da. Bugungi kunda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari dunyoda kuzatilayotgan qurolli to'qnashuvlarda muhim o'rin tutayotgani hech kimga sir emas.

Shunday ekan kelajak urushlarining ehtimoliy ssenariylarini e'tiborga olgan holda harbiy xizmatchilarning jangovar tayyorgarligini yanada oshirish maqsadida ushbu texnologiyalardan samarali foydalanish bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlarni yanada kuchaytirish zarur. O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi shaxsiy tarkibining jangovar ruhi va salohiyatini yuksaltirish, zamonaviy jang va harbiy mojarolar hamda xorij armiyalarining ilg'or tajribasini o'rganish asosida qo'shinlarning jangovar shayligi va mahoratini rivojlantirish bosh maqsadlarimizdan biri bo'lmog'i lozim.

Davlatimiz rahbarining "O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari harbiy xizmatchilarining ma'naviy-ma'rifiy saviyasini oshirish tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi qarori qabul qilinib, bu hujjat asosida joriy etilgan Qurolli Kuchlar tizimida ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish konsepsiyasiga muvofiq, "Vatan – muqaddas, uni himoya qilish sharafliligi burch!" g'oyasi ilgari surildi.

"O'zbekiston – 2030" strategiyasida Qurolli Kuchlar kuch tuzilmalari bilan hamkorlikni kuchaytirish, birgalikdagi harakatlarning samaradorligi va muvofiqlashganlik darajasini oshirish vazifalari alohida ahamiyat kasb etadi. Eng oliy maqsadimiz davlatimiz daxlsizligini, fuqarolarimiz xavfsizligini ta'minlash ekan, mamlakatimizning barcha kuch tuzilmalari ushbu vazifani yakdil tushunib, bu vazifani uyushqoqlikda bajarish uchun hamkorlikdagi taktik o'quvlarni muntazam o'tkazib kelmog'da. Har qanday mamlakatning kelajagi undagi mavjud kadrlarning ilmiy salohiyati va darajasiga qarab belgilanar ekan, yuqori malakali harbiy kadrlarni tayyorlash tizimini muntazam takomillashtirib borish, o'quv jarayonlariga harbiy tayyorgarlikning zamonaviy usullarini keng joriy etish choralari ko'rilmog'da.

Turli davlatlarning armiyalarida harbiy kadrlar tayyorlash tizimi asosan ta'lim oluvchilarda axloqiy-ruhiy, harbiy-kasbiy sifatlarini shakllantirishga, shaxsiy tarkibni o'qitish va tarbiyalash uslublarini o'rgatishga hamda ularni boshqaruvchanlik sifatlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan. Bugungi kunda mamlakatimiz Qurolli Kuchlarini malakali harbiy kadrlar bilan butlash bo'yicha bir qancha oliy harbiy ta'lim muassasalari faoliyat yuritib kelmog'da. Ushbu oliy harbiy ta'lim dargohlarida malakali professor-o'qituvchilar tarkibi hamda murabbiylar yosh kadrlarga zamonaviy texnologiyalar asosida bo'lajak ofitser kadrlarni tayyorlab kelmog'dalar.

**Podpolkovnik N. MAXAMATOV,
Qurolli Kuchlar Harbiy
meros va zamonaviy
tadqiqotlar instituti
bosh ilmiy xodimi**

1937-YIL QORA YIL...

Siz 1937-yilni bilasizmi? U qanday yil edi? His qila olasizmi? O'sha yilning ilm ahllari o'rniga o'zingizni qo'yib ko'rganmisiz? Men o'sha yilni qo'rqinchli tushga o'xshataman. Aslida u yillardan uzoqda tug'ildim. Ulg'ayganimda ham u yillar fojiasi sir tutilgan. Yurt mustaqillikka yuz burganidan so'nggina ko'p pinhon tutilgan fojialar oshkor bo'ldi.

O'zimni o'sha davr ayollari o'rniga qo'yib ko'rganman, xayolan ular bilan suhbatlashganman. Vahshiy bir tuzum... Emizikli onani bolasi bilan avaxtaga tiqa olgan tuzum. Qo'rqinch bir davr.

Qishning ilk kuni shunday xabar tarqaldi: "1-dekabr kuni Oliy sudda atoqli o'zbek yozuvchisi Abdulla Qodiriyga nisbatan chiqarilgan O'zbekiston SSR Oliy sudi jinoyat ishlari hay'atining 1926-yil 16-iyundagi hukmi ustidan uning nabirasi Xondamir Qodiriy tomonidan berilgan apellyatsiya shikoyati ochiq sud majlisida ko'rib chiqildi..."

Oradan qariyb yuz yil o'tib, Abdulla Qodiriy oqlandi. Adibimizning ruhlari shod bo'lsin.

Bugun o'quvchilarimizga Ozarbayjonning, turkiy dunyoning katta yozuvchisi Anor asarlarini tavsiya qilamiz. Aslida adib o'zbek o'quvchilariga yaxshi tanish, ko'pdan ko'p asarlari o'zbek adabiy tiliga chevirilgan. Yuqorida Qodiriy haqida so'z boshlab, nega Anorni tavsiya qilayotganimizdan hayron bo'layotgandirsiz? Anorning "Oqshomning tongi" hikoyasi o'tgan ulug' ma'rifatchilarimizni yodimga soldi. Bu hikoya ta'siridan chiqmay yurgan kunlarimda Abdulla Qodiriyning oqlanishi haqidagi xabarlar chiqdi. Oradan 97 yil o'tib yuz bergan bu voqeaning nechog'li ahamiyatli ekanligini shu birgina hikoya orqali anglatgim keldi.

Taniqli yozuvchi Anor 1938-yili Boku shahrida mashhur shoirlar Rasul Rizo va Nigor Rafibeyli xonadonida tug'ildi. Nigor Rafibeyli she'rlari ona tilimizda "Jahon adabiyoti" jurnalida e'lon qilingan. Demak, bu xonadon ahli bizga begona emas.

"Oqshomning tongi" shunday boshlanadi: "37 yil oqshomi. Bokuning sokin ko'chalaridan biri. Ko'chaning boshida ikkita katta bino bir-biriga qarab turibdi – ikki g'amgin bino. Uylardan sal narida kichkina bog' bor. Suv tuproqqa xuddi ohista singib ketganiday ko'cha ham kunduzgi ovozlami – shoshilgan qadam, ulovlar tovushlarini o'ziga yutib yuborgan".

Shu oqshom, to'g'rirog'i tunda bir voqea yuz berdi. Hamma hushyor edi, bedor edi... ammo sassiz edi.

O'qiyimiz: "Bog', ko'cha, uylar tamomila qorong'ilikka taslim bo'lgan, yolg'iz o'ng qo'ldagi to'rt qavatli uyning bir derazasidan oqshom sari xira nur tushardi.

Hamma uxlagan. Biroq hushyor yetishardi. Oqshom taxminan soat ikkilarda ko'cha sukunati qoq o'rtasidan bo'lindi – to'rt qavatli bino

oldida bir mashina to'xtadi.

Shosha-pisha kelgan va birdan to'xtagan mashinaning qattiq bosilgan tormoz ovozi uydagilarning uyqusini pichoq kabi yirtib yubordi.

Hech kim issiq o'rnidan turmadi.

Hech kim balkonga chiqmadi.

Hech kim panjaradan qaramadi.

Yotoqlarida mizg'iyotgan odamlarning barchasi quloqlarini bir nuqtaga yo'naltirishdi".

Qatag'on yillar azobini boshidan kechirgan shoir Anna Axmatova "Firoqnoma" dostonida shunday yozgan edi:

"Seni tongda ketdilar olib,
Bir soyadek ergashdim men ham.
Qorong'ida go'daklar qolib,
Erib bitdi cherkovdagi sham.
But sovug'in saqlardi labing,
Manglaying ter... Unutmas yodim!
Yangrar o'qchi xotini kabi
Kremlning poyida dodim"

"Firoqnoma"da ham o'sha mash'um mashinalar – "Marsa"lar haqida so'z bor. Bugun muzeylardan joy olgan, ammo bir vaqtlar yuraklarga dahshat solgan qora mashinalar.

"Oqshomning tongi"dan **o'qiyimiz:** "Binoning kirish eshigi ochildi. Qadam tovushlari juda yaqindan – Bashirning eshigi oldidan eshitilardi. "Bu kecha kimni olib ketishar ekan-a?", deya o'ylardi Bashir. Qadam tovushlari ularning eshigidan yiroqlashdi".

Bu to'rt qavatli uyga ikki hafta avval ham shunday mashina kelgan edi. O'shandan keyin 5-xonadonda yashovchi bastakor Farajni hech kim ko'rmadi. Kirish eshigidagi qora lavhachada oq harflar bilan shu binoda istiqomat qiluvchilarning ism-familiyalari yozilgan edi. Undan Farajni nomi o'chirildi. Buni domkom qildi. U barcha "domkom"lar kabi donolarcha fikr yuritardi: "O'zidan o'zi hech kimni olib ketishmaydi. Nimadir aybi bordirda qurmag'urni..."

Uyning sakkiz xonadoni bor. Qorong'i bir tun. Har kimni o'z yog'iga qovurgan bir dahshatli tun. Shu vahimali tunda g'aroyib bir voqea yuz berdi. Nima bo'lganini yozishim mumkin edi. Biroq mutolaa zavqiga putur yetkazish niyatim yo'q. O'zingiz Anorning bu hikoyasini topib o'qishingizga ishonaman. Chunki hikoyadagi tasvirlar Boku shahri uchun emas ulkan sho'ro saltanatining hamma hududiga xos edi.

O'qiyimiz: "Sakina mashina to'xtaganidanoq uyg'ondi. Nafas olmay tinglay boshladi. Qadam tovushlari ularning xonadoniga yaqinlashishi bilan Sakinaning xayolidan ellik ikki ming fikr o'tdi. "Mayli, bitta xato uchun bunchalik borishmasa kerak. Axir

Ahmedovdan boshqa hech kim bilmaydi-ku... Ahmedov sotdimikan? Yo'q-yo'q, to'g'ri, u muhim so'z edi, boshqa so'zda adashsamam mayliydi, ammo..."

Shu xato uchun olib ketishlari mumkinmi? Birgina xato uchun kimdir seni sotishi mumkin ekan-da?!

Bu uying 4-xonadonida eski firqachi Qurbon yashaydi. "Qadam tovushlari Qurbonning eshigi tomon yaqinlashdi".

O'qiyimiz: "So'nggi uch oy davomida u zinapoyaga har kuni ertalab ikkita yangi palto, tish cho'tka va pastasi, uch dona sovun qo'yadigan odat chiqargandi. Do'stlari unga yoshlikdan "vosvossan", deyishardi. Ehtimol... Mashina to'xtashi bilan Qurbon ko'zlarini ochgan, chunki hali uxlab ulgurmagandi. Tinchi buzilgandi oxirgi paytlar.

"Ko'pga kelgan to'y" edi. Quyidagi parchada bu yorqin ifodalangan:

"Har yilda o'ziga xos kunlar bo'ladi, sevinchli, g'amgin kunlar... Ish kunlari, bayram kunlari, motam kunlari..."

Biroq shunday yillar borki, insonlarning xotirasiga faqat birgina rang bilan muhrlanadi.

Biz ma'lumotnomalarimizda tug'ilgan yilimizni 1937-yil deya yozamiz.

Ulg'ayganimizda bildikki, bu qora yil bo'lgan, xalq qalbiga, xotirasiga qo'rquv, intizorlik yili kabi muhrlangan".

Biz yozuvchi Anorning birgina hikoyasi haqida so'z yuritdik. Uning asarlarini turkiy dunyo o'quvchilari sevib o'qiydilar. Siz ham uning takrorlanmas kitoblariga javoningizdan joy bering. O'qiganingizda esa qalbingizga o'zi yo'l topadi.

Huzurli mutolaalar tilagi bilan

Inobat IBROHIMOVA,
"Vatanparvar"

VATANPARVARLIK RUHI VA MA'NAVIIY MEROS

Vatanimiz taqdiri yoshlarga ishonib topshirilar ekan, avvalo ular zimmalariga yuklatilayotgan murakkab va mas'uliyatli vazifani butun mohiyati ila chuqur anglashlari, unga o'zlarini hissalarini qo'shishlari lozim. Zero Vatanni sevish, unga mehr-muhabbat qo'yish bevosita har kimning shu yurt ravnaqi yo'lida amalga oshirayotgan bunyodkorona ishlari bilan belgilanadi.

Harbiy-vatanparvarlik yuksak axloqiylikni namoyon etadigan tuyg'u bo'lib, uning mazmuni Vatanga mehr qo'yish, yurtni himoya qilish, uning xavfsizligi hamda yaxlitligini ta'minlashga bevosita va bilvosita mas'ullik orqali mustahkamlanadi. Shuning uchun ham chinakam harbiy-vatanparvarlik o'zidan oilani, oiladan Vatanni, Vatandan insoniyatni ustun qo'yishni talab etadi. Muhim jihati shundaki, undagi hissiyotlar tor vatanparvarlik doirasiga sig'maydi, undan "chetga chiqadi". Harbiy-vatanparvarlik faqat Vatanni sevish yoki

yaxshi ko'rish bilan cheklanmaydi, balki bor kuchi va aql-idrokini Vatanni himoya qilish bilan bog'liq muammolarni hal etishga safarbar qilishda namoyon bo'ladi.

Har bir millat taraqqiyotini uning tarixisiz, ma'naviy qadriyatlarisiz va madaniy merosisiz tasavvur etib bo'lmaydi. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch bo'lib, bunday kuchga ega bo'lgan davlat va millatni yengish mumkin emas.

Mustaqillik yillarida xalqimizning nodir va bebaho tarixiy, ma'naviy va madaniy merosini yoshlar o'rtasida keng targ'ib

qilish, ularni asrab-avaylash va muhofaza qilish masalasiga alohida e'tibor berib kelinmoqda. Amur Temur tavalludining 660 yilligi, Imom al-Buxoriy tavalludining 1225 yilligi, Ahmad al-Farg'oniy tavalludining 1200 yilligi, Imom Abu Mansur al-Moturidiy tavalludining 1130 yilligi, Burxoniddin al-Marg'inoniy tavalludining 910 yilligi, Alisher Navoiy tavalludining 560 yilligi, Abdulxoliq G'ijduvoni tavalludining 900 yilligi, Xiva, Termiz va Buxoro shahrining 2500 yillik yubileyi, Qarshi shahrining 2700 yilligi, Samarqand shahrining 2750 yilligi, Toshkent shahrining 2200 yilligi, Marg'ilon shahrining 2000 yilligining keng nishonlanganligi fikrimizning dalilidir.

Mamlakatimizda mavjud madaniyat yodgorliklarini qayta tiklash va konservatsiyalashga qaratilgan davlat dasturlari qabul qilinib, ushbu dasturlar asosida mustabid tuzum davrida xarob ahvolga tushib qolgan dunyoga mashhur yodgorliklar ta'mirlanib, kelajak avlodlar uchun saqlab qolindi.

Mustaqillik yillarida tarixiy, ma'naviy va madaniy meros obyektlarini

muhofaza qilish bilan bog'liq munosabatlarni tartibga solishga qaratilgan huquqiy asoslar yaratildi. Tarixiy, ma'naviy va madaniy meros obyektlarini huquqiy muhofaza qilishda O'zbekiston Respublikasining tegishli qonunlari huquqiy asos sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu huquqiy asoslarga ko'ra, tarixiy, ma'naviy va madaniy meros obyektlari davlat tasarrufidan chiqarilishi, xususiylashtirilishi, ularga xo'jasizlarcha munosabatda bo'lish mumkin emas, tarixiy, ma'naviy va madaniy meros obyektlari chetga olib chiqib ketilishiga yo'l qo'yilmaydi, ular davlat muzeylarida, arxivlarda, kutubxonalarda saqlanadi.

Tarixiy, ma'naviy va madaniy meros obyektlari O'zbekiston xalqining o'lchovi yo'q xazinasini va boyligini hisoblanadi. Ushbu boyluk nafaqat hozirgi avlodning, balki kelajak avlodning ham mulkidir. Ushbu boy merosni asrab-avaylash, uni yetarli darajada keng targ'ib qilish, yoshlarimizni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularda tariximizga nisbatan faxr-iftixor, Vatanga bo'lgan muhabbat tuyg'usini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu sababdan, tarixiy, ma'naviy va madaniy merosimizdan yoshlarni tarbiyalashda unumli foydalanish bugungi kunning asosiy vazifalaridan biridir.

G. SAMIYEV,
Qurolli Kuchlar akademiyasi
texnik ta'minot kafedrasida dotsenti

✓ MEROS

Mulla Bozor Oxund maqbarasi tarixidan

Namangan shahrining Labbaytog'a dahasi Kurashxona mavzeyi Namangansoy sohilida joylashgan Mulla Bozor Oxund yodgorligi majmuasi xalqimizning tabarruk maskanlaridan biridir.

XVII asrning yirik mutasavviflaridan biri olim va shayx Mulla Bozor Oxundning to'liq ismi Xoja Ubaydulloh ibn Sulton Muhammad Bobur Qoraxon Mulla Bozor Oxunddir. U zot XVI asr oxiri Namangan shahrida tavallud topgan. Boshlang'ich ta'limni uyida, keyingi bosqichni Namangan madrasalarida olgan. Ilmga tashnalik uni Turkistonning ilm-fan markazi bo'lmish Buxoroga olib kelgan. Buxoroda donishmand olim Mirzo Bahodir Buxoriy bilan tanishdi va undan ta'lim oldi. Ustozini pir, o'zini murid hisoblab, uzoq yillar olimning xizmatida yurdi.

Mirzo Bahodirdan irshod xatini (*pirning yorlig'ini*) olgach, O'rta va Yaqin Sharq mamlakatlari bo'ylab sayohat qildi. Qoshg'arning Xo'tan, Yorkand shaharlarida bo'ldi. U yerda Hidoyatulloh Ofoq Xo'ja bilan tanishadi. Namanganga qaytgach, qolgan umrini imomlik va mudarrislikka, kishilarni to'g'ri yo'lga solishdek sharafli, mashaqqatli yumushga sarf etdi. Mulla Bozor Oxund o'z davrining fiqh, hadis, tarix, geografiya, ilmi hisob, faroiz, adabiyot, ruhiyatshunoslik va boshqa bilimlarni yaxshi egallagan yirik mutafakkir edi. U turkiy, arabiy va forsiyda ijod qilgan shoir hamdir. U zot otashnafas shoir Boborahim Mashrabga ilk saboq bergan, uning shoir bo'lib yetishishiga katta hissa qo'shgan va uni yagona Allohga e'tiqod, foni dunyo havaslariga ko'ngil qo'ymaslik ruhida tarbiyalagan mehribon ustoz edi. Mulla Bozor Oxund 1668-yil Namanganda vafot etgan.

Mamlakatimiz istiqbolga erishish arafasida, ya'ni 1990-yilda mahalliy aholi hashar yo'li bilan Mulla Bozor Oxund majmuasi qurilishini boshlab yubordi. Biroq iqtisodiy tanglik tufayli bu qurilish nihoyasiga yetmay qoldi. Muqaddam bu yerda mavjud bo'lgan madrasa va maqbara XX asrning 30-yillarida buzib yuborilgan edi. 1993-yilda me'moriy majmuani qayta tiklash to'g'risida qaror qabul qilindi. O'sha yilning 25-dekabrda majmuaning asosiy darvoza qismiga qoziq

qozildi. Qurilish ishlari 1994-yilning 18-mayida tugatildi. Uni Namangan bosh me'mori Abdujabbor Abdug'afforov boshchiligidagi yosh, iqtidorli me'mor Odiljon Qodirov amalga oshirdi. Majmu qurilishida usta Fozil Namangoniyning farzandi usta Turg'unboy Fozilov hamda usta Ne'matulla Qo'chqorov yetakchiligidagi eng malakali quruvchilar ishtirok etdilar. Ushbu me'moriy yodgorlik Namangan viloyati hokimining 2006-yil 5-maydagi 200-sonli qarori bilan mahalliy toifadagi madaniy meros obyekti sifatida davlat muhofazasiga olingan.

Mulla Bozor Oxund yodgorlik majmuasi 3 qismdan iborat:

Asosiy kirish darvozasi pishiq g'ishtdan masjidga kirish joyida qurilgan. Uch gumbazli, o'rtadagi gumbaz kattaroq bo'lib, pastki qismi darvoza uchun mo'ljallangan. Darvoza ikki tomonida mezana shaklidagi baland qubbador ustunlar joylashgan. Boshqa ikki gumbaz osti 3,5x3,5 metrli hujralardan iborat. Hujralarning davomi sifatida xonalar qurilgan (9x3,5 metrli).

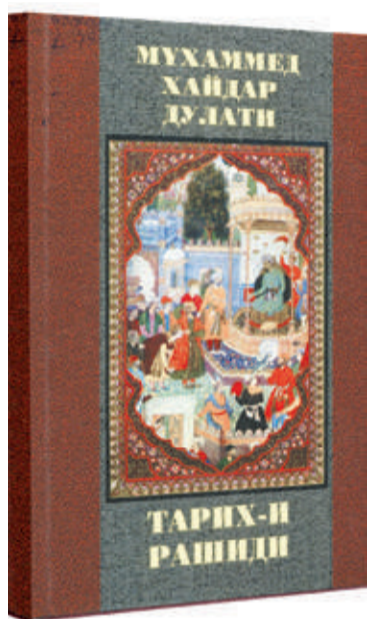
Jome masjidning asosiy katta xona, xonaqohi yerto'lali, pishiq g'isht va temir-beton paneldan qurilgan. O'lchami 30x24 metr. Sathi 720 kvadrat metr. Uch tomoni ayvon. Ustunlar va peshtoqi milliy bezaklar berib pishiq g'ishtdan tiklangan. O'lchami 36x6 metr va 24x6 metr, sathi 576 kvadrat metr. Asosiy darvozadan kirishda qibla tomonda ayvonga tutash holda 16 metrli mezana-minora pishiq g'ishtdan bezakli qilib tiklangan, "Alloh, Muhammad" degan yozuvlari bor. Masjid 3 ming namozxona mo'ljallangan.

Mulla Bozor Oxund maqbarasida olim dafn etilgan. Asosining o'q chizig'i 6 metr, umumiy balandligi 24 metr. Besh qirrali ko'pburchak shaklida avval 8 metr va keyin yetti qirrali ko'pburchak shaklida prizma qilib qurilgan. Ustiga doira shaklidagi qism va gumbaz barpo etilgan. Maqbara ko'rinishi va tuzilishi islomdagi shariat, tariqat qonunlarini ramziy tarzda ifoda etadi. Maqbaraning dastlabki besh qirrali qismi islomdagi 5 amalni, keyingi 7 qirrali qismi imondagi 7 shartni, doira shaklidagi 40 ta qirra 40 farzni ifodalaydi. Bu qismga "Bismillohir rahmonir rahim, Alloh" deb yozilgan. Maqbara qurilishida pishiq g'isht, temir-beton, sopol koshinlar, yog'och eshik va panjaralardan foydalanilgan.

Inomjon PO'LATOV,
Namangan viloyat tarixi
va madaniyati davlat muzeyi
ilmiy xodimi

HARBIY JURNALISTIKANING TARIXIY ILDIZLARI

Harbiy jurnalistikaning paydo bo'lishi va rivojlanishi haqidagi tadqiqotlar oxirigacha o'rganilmagan mavzu bo'lib, bu borada hali ko'plab ilmiy izlanishlar olib borish zarur. O'zbekistonda harbiy jurnalistika sohasida faqat 2019-yildan mutaxassislarini tayyorlash yo'lga qo'yildi.

Harbiy jurnalistikaning ildizi qadim-qadim zamonlarga borib taqaladi. Uni tarixchi olimlar va tadqiqotchilar janglarda sarkardalar yonida yurgan, barcha ko'rgan-kechirganlarini qog'ozga tushirib borgan shaxslar misolida ko'rsatishadi.

Qadim zamonlardayoq hukmdorlarning urushlardagi o'z zafarli natijalarini, jang tafsilotlarini kelgusi avlodlarga yozib qoldirish istagi va bu ishlarni bevosita amalga oshirgan mutaxassislar **harbiy jurnalistikaning** paydo bo'lishiga paydevor qo'yishdi, desak, mubolag'a bo'lmaydi. Vaqt o'tgan sayin barcha sohalar singari u ham o'zgarib, takomillashib bordi.

Rossiyada chop etiladigan "Media Trends" nashrining 2012-yil 9-noyabrda sonida shunday yozilgan:

"Fidippidni dunyodagi birinchi harbiy muxbir hisoblashadi. U marafondagi g'alaba xushxabarini aytish uchun Afinagacha bo'lgan 42 kilometrlik masofani yugurib o'tib, "afinaliklar, quvoning! Biz g'alaba qozondik", degan hamda vafot etgan". Tarixchi Gerodotning ma'lum qilishicha, Fidippid yunon chopag'on jangchisi bo'lib, forslar ustidan marafon uchun bo'lgan jangda qozonilgan g'alabani xalqiga yetkazish uchun shuncha masofani tezlikda bosib o'tadi.

Ma'lum bo'lishicha, g'alaba haqidagi xabarni yetkazish yunonlarda o'zgacha faxr-iftixor kasb etgan. Demak, xalqiga muhim xabarni yetkazish orqali bu qahramon nafaqat

muxbir, balki ommaviy axborot vositasi vazifasini ham o'tagan. Shu faktga asoslanib, xulosa chiqaradigan bo'lsak, harbiy jurnalistika taxminan 2,5 ming yillik tarixga ega bo'lishi mumkin.

Aleksandr Makedonskiy qo'shinida urush tafsilotlarini yozib boradigan maxsus tayyorlangan kishilar bo'lgan. Ular qo'shinda jang borishini, taktika va strategiyasini, qahramonlik ko'rsatgan bahodirlarni, umuman barcha muhim tafsilotlarni yozib borishgan.

MILLIY HARBIY JURNALISTIKA

Turkiston xalqlari harbiy jurnalistikasining tarixini notiqlik, voizlik, qalandarlik faoliyati rivojlangan davrdan o'rganish mantiqan to'g'ri bo'lishi mumkin. Qolaversa, harbiy jurnalistikani an'anaviy jurnalistikadan ayro tasavvur qilib bo'lmaydi. Shu mantiqqa asoslanadigan bo'lsak, VIII asrga tegishli, hozirgi Mongoliyaning Bain Sokto manzilidan topilgan Tunyuquq bitiklarini ham harbiy jurnalistikaning ilk yodgorliklari qatoriga kiritish mumkin.

Mazkur bitiklar turk hoqoni Eltarishning sarkardasi Tunyuquqqa bag'ishlanib, 712-716 yillarda bitilgan. Unda lashkarboshi faoliyati, yurt mudofaasi va boshqaruvida tutgan o'rni hikoya qilinadi.

Insoniyat tarixi – janglar tarixi. Jang-u jadallar haqida bizgacha yetib kelgan tarixiy manbalarni bevosita muhorabalarni shaxsan kuzatgan insonlar yozib qoldirishgan. Demak, tarixchilar, bitikchilarni qaysidir ma'noda harbiy jurnalist deyishga ma'naviy haqqimiz bor. Qolaversa, buni isbotlaydigan dalillar ham yo'q emas.

SULTON JALOLIDDINNING MUNSHIYSI

Shihobiddin Muhammad an-Nasaviyning "Sulton Jaloliddin Manguberdi hayoti tafsiloti" kitobining kirish qismida tarjimon Kamol Matyoqubov shunday yozadi:

"...Asosiy tarixiy manbalardan biri Shihobiddin Muhammad an-Nasaviyning "Sulton Jaloliddin Manguberdi hayoti tafsiloti" asaridir. Shihobiddin an-Nasaviy Xurosonning Nasa shahri yaqinida tug'ilgan. Shu viloyatdagi Xurandiz qal'asining

volisi bo'lgan. Asarni an-Nasaviy 1241-yilda Jaloliddin o'limidan 10 yil keyin yozishga kirishgan va 1249-yilda vafotidan sal oldin tugatadi. Asarda 1218-yildan 1231-yilgacha Xorazm, Movarounnahr, Xuroson, Hindiston, Eron, Iroq, Ozarbayjon, Gruziya kabi davlatlarda, aniqrog'i, Jaloliddin qo'l ostida to'plangan saltanatda bo'lib o'tgan voqealar, xorazmshoh Olovuddin Muhammad va Jaloliddin Manguberdi faoliyatlari, Chingiz bosqini dahshatlari haqqoniy tarzda hikoya qilinadi. Undagi voqea-hodisalar, ularning ishtirokchilari haqidagi ma'lumotlarning haqqoniylikiga shubha qilmasa ham bo'ladi. Chunki asar muallifi an-Nasaviy Jaloliddinning munshiysi, shaxsiy kotibi bo'lgan, u bilan birga ko'p masalalarni hal qilishda ishtirok etgan".

Ma'lumki, "munshiy" so'zi arabcha bo'lib, "kotib", "ijodkor" degan ma'noni anglatadi. Xonliklar davrida munshiylar xonning yoki hokimning yozuv-chizuv ishlarini olib borgan. Demak, urush, jang-u jadallarda xorazmshoh Jaloliddin Manguberdi bilan yonmayon yurib, voqealar tafsilotini yozib borgan an-Nasaviy zamonaviychasiga aytganda, buyuk sarkardaning matbuot kotibi, harbiy jurnalistidir.

AMIR TEMURNING BAXSHILARI

O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik institutining katta ilmiy xodimi, Yozuvchilar uyushmasi a'zosi marhum G'ulom Karimiy Muiniddin Natanziyning "Muntaxab ut-tavorixi Muiniy" kitobi tarjimasining kirish qismidagi "Muntaxab ut-tavorixi Muiniy"da Amir Temur davri tarixining yoritilishi" sarlavhali materialida qiziq bir ma'lumotni keltirib o'tadi. U bilan tanishib, Sohobqironning bugungi til bilan aytganda mohir harbiy jurnalistlari bo'lgan, degan xulosa kelib chiqadi.

"Amir Temur davrida qat'iy tarzda yo'lga qo'yilgan barcha harbiy yurishlar tafsilotlari hamda har bir jangning bayonini o'z vaqtida baxshilar (bitikchilar) tomonidan turkiy tilda uyg'ur yozuvida yozib borish odati keyingi temuriylar davrida ham mavjud bo'lganini Mirzo Muhammad Haydarning "Tarixi Rashidiy" asaridagi bir ma'lumot tasdiqlaydi. Muhammad Haydarning yozishicha, Zahiriddin Muhammad Bobur

Hamza sultonga qarshi jang qilib, g'alaba qozonganida, Jonahmad atka boshchiligidagi Muhammad Haydar mulozimlari jasorat ko'rsatib, dushmanning bir sarkardasini tirik ushlashadi. Jangdan so'ng Bobur: "Bu – Mirzo Haydarning birinchi ishi, binobarin, baxshilar mukofot daftariga uning nomini yozishsin", deydi.

Baxshilarning vazifasi safar davomida har bir jang yoki boshqa muhim voqea tafsiloti hamda jangda ish ko'rsatganlar nomini darhol, hatto o'sha voqea yuz bergan joyning o'zida qog'ozga tushirish bo'lgan.

Ikki buyuk sarkardamiz faoliyati bilan bog'liq mazkur misollar ham harbiy jurnalistika bizda qadimdan shakllanganini isbotlaydi. Xabarnavis, baxshi, bitikchi, munshiy va yana qandaydir boshqa nomlarda atashgan bo'lishmasin, ularning vazifasi bugungi OAV xodimi bajarayotgan vazifaga mohiyatan yaqindir.

BOBUR VA HUMOYUNNING "HARBIY JURNALISTLARI"

Muallif G'ofurjon Sotimov "Boburiyodalar" risolasida "Tarixi Rashidiy" kitobining muallifi Mirzo Muhammad Haydar haqida shunday ma'lumot beradi: "Mirzo Haydar erta yoshdanoq Bobur xizmatiga kirgan bo'lib, uning atrofida bo'lib o'tgan juda ko'p voqealarning guvohi bo'lgan. U Boburning hayoti davomidagi kurashlarni o'z ko'zi bilan ko'rgan, Humoyunning Shershoh Sur bilan bo'lgan janglarining guvohi bo'lgan, Humoyun qo'shinida unga qarshi Bilgram (Kanuj)dagi jangda qatnashgan. "Tarixi Rashidiy" asarini u 1546-yilda yakunlagan".

Boburning yonida bo'lgan, jang-u jadallarga guvoh bo'lgan, u haqdagi qimmatli ma'lumotlarni yozib qoldirgan Mirzo Muhammad Haydarning faoliyati ham harbiy jurnalistika tarixidan so'zlaydi.

G'ofurjon Sotimov taniqli tarixchi Xondamirning forsiyda bitilgan "Xabibus-siyar" asari haqida fikr bildirib, shunday yozadi: "Xabibus-siyar"da asosan Boburning hukmronligi davri lavhalari va ayniqsa uning 1529-yilda afg'on xonlariga qarshi olib borgan janglari tafsiloti mufassal yoritib berilgan. Humoyunning dastlabki o'n yil davomidagi hukmdorlik faoliyati ham shu asarda mufassal yoritib berilgan. Xondamir o'sha davr voqealarining bevosita ishtirokchisi va guvohi bo'lganligi

uchun uning hikoyalarini haqqoniy deb qarash mumkin". Shundan ham bilish mumkinki, Xondamir janglarni kuzatgan, ularning ishtirokchisi bo'lgan va asarida aks ettirgan. Uning faoliyatida ham harbiy jurnalistikaga xos jihatlarni kuzatish mumkin.

ABDULLAXONNING SHAXSIY VOQEANAVISI

"Abdullanoma" yoki "Sharafnomayi shoshiy" asarining muallifi Hofiz Tanish Buxoriy 1584-yilda Abdullaxonning amaldorlaridan biri Qulbobob Ko'kaldoshning tavsiyasi bilan hukmdor xizmatiga shaxsiy voqeanavis, tarixchi bo'lib o'tadi. Asarning o'sha davr ijtimoiy-siyosiy hayoti haqida eng muhim va ishonchli manba ekanligi voqeanavisning xon yonida yurib, ma'lumot to'plagan bilan ham xarakterlanadi.

Xullas, podshohlar, sarkardalar, qo'shin boshliqlari yonida yurib, ma'lumot to'plagan bitikchi, baxshi, voqeanavis, tarixchilarning faoliyati yurtimizdagi harbiy jurnalistikaning dastlabki ko'rinishlaridir. Ularni tadqiq etish yangi O'zbekiston harbiy jurnalistikasi istiqbolidagi muhim vazifalardan.

DUNYO MAMLAKATLARI HARBIY JURNALISTIKASI

Harbiy mavzuni, urushni yoritgan, sohaga ixtisoslashgan dastlabki bosma nashrlar haqida gap ketganda Britaniyaning ilk gazetasi "Weekly News"ni tilga olish mumkin. Ingliz tarixchisi F. Montegyuning yozishicha, gazetaning 1621-yilda dunyo yuzini ko'rishiga 30 yillik urush (1618-1648 y) sababdir. Gazeta Fransiya bilan bo'lgan urush haqida fuqarolariga ma'lumot berib turgan.

Fransiyada Teofrasta Renodo tahriri ostida chop etilgan "La Gazette" (1762-yildan "Gazette de France" deb nomlangan) nashrining asoschisi kardinal de Rishelye bo'lib, unda Lyudovik XIII o'zining harbiy qahramonliklarini yozdirib borgan. Mazkur nashr ham harbiy jurnalistikaning bosma shakldagi namunalarini sirasidan.

Fransuz matbuoti bo'yicha bir qator tarixchilarning yozishicha, Napoleon Bonapartning harbiy qudratida gazetaning roli muhim ahamiyat kasb etgan. Fransuz imperatori bejiz mana bu mashhur iborani aytmagan: "Dushmanlik ruhi bilan sug'orilgan to'rtta gazeta ochiq maydondagi 100 ming qo'shindan ko'ra ko'proq talafot yetkazishi mumkin".

Mutaxassislar Nikolay Bergani Rossiyaning dastlabki harbiy muxbiri hisoblaydi. Muallif 1855-yilda "Москвитянин" jurnaliga Qrim urushi jangohlarida kechayotgan jarayonlar xususida maqola yozadi. Ekspertlar bu safga Lev Tolstoy ham kiritishadi. Harbiy reportajlar an'anasiga Rossiyada yozuvchi Lev Tolstoy asos solgan, deyishadi. Ya'ni 1855-yil iyunidan boshlab Qrim urushi davrida yozuvchi reportajlar yozgan.

Yoshin HAKIMOV,
O'ZJOKU o'qituvchisi

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 31 yilligi mamlakatimiz bo'ylab keng nishonlanmoqda. Sana munosabati bilan Davlat xavfsizlik xizmati Chegara qo'shinlariga qarashli bo'linmalarda yangi harbiy shaharchalarning foydalanishga topshirilishi ham bayramga munosib tuhfa bo'ldi.

Sarhadda

bayram shukuhi

imkoniyat bor. Chegarachi o'g'illarim va kelinlarim bundan oqilona foydalanib, shukronalik hissi bilan ahil yashasalar, hamisha oila deb atalmish qo'rg'onning mustahkamligini ta'minlashga harakat qilsalar shuning o'zi kifoya, – deydi Chegara qo'shinlari Faxriylar kengashi raisi iste'fodagi polkovnik Xayrulla Sagdullayev.

Ana shunday ko'tarinki kayfiyat va bayram shukuhi viloyatning Toshkent tumani "Qushqo'ndi" mahalla fuqarolar yig'inida joylashgan harbiy bo'linmada ham davom etib, namunaviy loyiha asosida qurib bitkazilgan chegarani qo'riqlash vzvodi foydalanishga topshirildi.

Unda ishtirok etgan viloyat hokimligi vakillari, harbiylar,

Xususan, Toshkent viloyati Yangiyo'l tumanining qo'shni Qozog'iston Respublikasi bilan chegaradosh hududlarini qo'riqlayotgan harbiy xizmatchilar va ularning oila a'zolari uchun barcha qulayliklarga ega, zamonaviy ko'rinishdagi yangi Chegarani qo'riqlash vzvodi ma'muriy binosi hamda xizmat xonadonlarining ochilish marosimi an'anaga ko'ra, karnay-surnay sadolari ostida boshlandi.

Tadbirida viloyat hokimligi, Chegara qo'shinlari mas'ul ofitserlari, faxriylar, tumandagi "Umid" mahalla fuqarolar yig'ini vakillari hamda yoshlar ishtirok etdi. Marosimda so'z olganlar tinchlikning eng oliy ne'mat ekanligi, uni asrab-avaylash nafaqat harbiylar, balki har bir shaxsning fuqarolik burchi bo'lmog'i zarurligini ta'kidlab, bugun davlatimiz rahbarining tashabbusi bilan milliy armiyamizni yanada rivojlantirishga, uning jangovar salohiyatini yuksaltirib, yurt himoyachilarining xizmat va turmush sharoitlarini har jihatdan yaxshilashga qaratilayotgan yuksak e'tibor xususida to'xtalib o'tdilar.

Harbiy shaharchaning ramziy kaliti vzvod komandiriga tantanali tarzda topshirilgach, sarhadlarimiz posbonlari mazkur hududda barpo etilgan xizmat xonadonlarining kalitlarini katta quvonch bilan qabul qilib oldilar.

Shundan so'ng majmuadagi sharoitlar bilan yaqindan tanishgan mehmonlar, bu yerda Davlat chegarasi qo'riqlovini samarali tashkil etish barobarida, harbiy xizmatchilarning kasbiy malakasini oshirish, ma'naviy-ma'rifiy hamda jismoniy tayyorgarliklarini tashkil etish, shuningdek madaniy hordiq chiqarishlarini ta'minlab, salomatliklarini mustahkamlash uchun ham barcha qulayliklar yaratilganiga guvoh bo'ldilar.

– Quvonarlisi, bu yerda yurt himoyachilarining turmush o'rtoqlari va farzandlari uchun shinam, yorug', issiq uy-joylar, bolalar maydonchalari, qandolat va tikuv sexlari, xullas, bexavotir yashashlari uchun hamma

faxriylar, shuningdek hududdagi umumta'lim maktablarining "Yosh chegarachilar" klubi a'zolari bugun jonajon yurtimizda inson qadri ulug'lanib, uning baxtli hayot kechirishi va sevgan kasbi bilan shug'ullanishi uchun barcha qulayliklar yaratilayotgan bir paytda, o'z burchini matonat bilan o'tayotgan harbiylarning oilasi ham doimiy diqqat-e'tiborda ekanini ta'kidladilar.

Har ikki bo'linmada ham ochilish marosimiga bag'ishlangan tadbirlar davomida vzvod hududida yangi bunyod etilgan futbol maydonchalarida chegaraoildi yoshlari uchun sport musobaqalari tashkil etilib, g'oliblar esdalik sovg'alari bilan taqdirlandi.

Xulosa o'rnida qayd etish kerakki, sarhadlarimiz posbonlarining xizmat va turmush sharoitlarini bosqichma-bosqich yaxshilab borish davlat siyosati darajasiga ko'tarilib, ularning ijtimoiy himoyasi bekam-u ko'st ta'minlanar ekan, yurt himoyachilari yangi marralar sari olg'a qadam tashlayveradilar.

Mayor Farida BOBOJONOVA
DXX Chegara qo'shinlari

YONG'IN XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH — DOLZARB MASALA

Mamlakatimizda so'nggi yillarda favqulodda vaziyatlarning oldini olish, yong'in xavfsizligini ta'minlash, fuqarolarimizning hayotini va moddiy boyliklarini tilsiz yovdan himoya qilish hamda asrab-avaylash borasida keng ko'lamli ishlar amalga oshirildi.

Mamlakatimizda 2023-yilning 15-noyabrdan 15-dekabr kuniga qadar "Yong'in xavfsizligi oyligi" e'lon qilinib, oylik doirasida Favqulodda vaziyatlar vazirligi tizimida bir qator profilaktik tadbirlar o'tkazilib kelinmoqda.

Favqulodda vaziyatlar vazirligi akademiyasida "Yong'in xavfsizligi oyligi" doirasida "Aholi turarjoylari, jamoat binolari va sanoat obyektlari xavfsizligini ta'minlashning dolzarb masalalari: muammo va yechimlar" mavzusida respublika ilmiy-amaliy anjumani o'tkazildi.

Anjumanda qator vazirlik, qo'mita va tashkilotlar mas'ullari, Yoshlar ishlari agentligining faol yoshlari, universitet va institut professor-o'qituvchilari va talabalari, Favqulodda vaziyatlar vazirligi akademiyasi harbiy xizmatchilari, kursantlar, keng jamoatchilik hamda OAV vakillari ishtirok etdi.

Anjumandan ko'zlangan asosiy maqsad — respublikamizda qish mavsumi oldidan yong'inlarning oldini olish va yong'in xavfsizligini ta'minlash chora-tadbirlarini yanada kuchaytirishga qaratilgan "Yong'in xavfsizligi oyligi" yuqori saviyada o'tkazish hamda is gazidan zaharlanishning oldini olish va uning oqibatlarini bartaraf etish, mavjud muammolar, ularning yechimi va yong'inga qarshi muhofazani takomillashtirish, o'zaro hamkorlikni yaxshilash, tajriba almashish, o'tkazilgan muhokama natijalarini kelgusida o'quv jarayoniga tatbiq qilish, shuningdek kursantlar va tinglovchilarni ilmiy-tadqiqot ishlariga keng jalb etish bilan bir qatorda, yong'in xavfsizligi sohasida olib borilayotgan islohotlarni jamoatchilikka targ'ib qilish hamda talaba va kursantlarning

nazariy, amaliy bilim va ko'nikmalarini yanada oshirishdan iborat.

Anjumanni akademiya boshlig'i general-mayor Ravshan Haydarov kirish so'zi bilan ochib, mamlakatimizda o'sib kelayotgan yosh avlod vakillari uchun keng imkoniyatlar yaratilayotgani, bu borada favqulodda vaziyatlarni oldini olish va bartaraf qilish sohasi uchun ham yuksak ma'naviyatli, vatanparvar, innovatsion va kreativ fikrlaydigan zamonaviy kadrlar tayyorlash masalasiga ham alohida e'tibor qaratilayotgani, shuningdek so'nggi yillarda aholi hayoti va sog'lig'i, jismoniy va yuridik shaxslar mulkining ishonchli himoyasini ta'minlaydigan yaxlit tizim shakllantirilganligini alohida ta'kidladi.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, respublikamizda 2022-yilda jami 10 260 ta yong'in hodisasi yuz berib, unda 284 nafar fuqaro jabrlangan, shundan 107 nafari vafot etgan, shuningdek jismoniy va yuridik shaxslarga 214,6 mlrd so'mlik zarar yetkazilgan.

2023-yilning o'tgan 10 oyi mobaynida esa jami 8 293 ta yong'in sodir bo'lgan bo'lib, o'tgan yilning shu davriga nisbatan 44 taga ko'pdir. Yong'inlar natijasida 56 nafar inson halok bo'lgan bo'lsa, o'tgan yilning shu davriga nisbatan 18 taga kamayganini, jarohat olganlar esa 135 nafarni tashkil etib, o'tgan yilning shu davriga nisbatan 16 taga kamayganini ko'rishimiz mumkin.

Yuqori saviyada o'tkazilgan ilmiy-amaliy anjumanda so'zga chiqqanlar, soha xodimlari tomonidan sodir bo'lishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlarning oldini

olish va yong'in xavfsizligini ta'minlash sohasidagi mavjud muammolarini tahlil qilib, ularni bartaraf etish, yo'l qo'ymaslik davlatlararo hamkorlikni mustahkamlash, xalqaro hamda milliy doiralarda tegishli chora-tadbirlarni amalga oshirish bilan bir qatorda, olimlar va soha mutaxassislari o'rtasida aynan qish mavsumida ijtimoiy soha va iqtisodiyot tarmoqlari, barcha turdagi ta'lim muassasalari hamda aholi ko'p yig'iladigan maskanlarda favqulodda vaziyatlar va yong'in xavfsizligini ta'minlash borasidagi muhim masalalar bilan birga yong'inga qarshi muhofaza tizimidagi yangicha zamonaviy yondashuvlar va sohaga oid ilm-fan yutuqlari xususida fikr-mulohazalar bildirildi.

Anjuman doirasida ishtirokchilar asosiy va maxsus yong'in-qutqaruv texnikalari, kuch va vositalarning imkoniyatlari bilan tanishtirildi, akademiya faoliyati hamda yong'in xavfsizligi qoidalariga to'g'risidagi videolavhalar namoyish etildi, shuningdek yosh olimlar, professor-o'qituvchilar va iqtidorli talabalar (*kursantlar*) tomonidan yaratilgan ixtirolar, innovatsion ishlanmalarning namoyishi hamda yetakchi nashriyotlar tomonidan kitob yarmarkasi tashkil etildi.

Yakunda faol ishtirok etgan professor-o'qituvchilar, taklif etilgan mehmonlar, tadqiqotchilar, iqtidorli talaba va kursantlarga akademiya boshlig'i tomonidan tashakkurnoma va sertifikatlar topshirildi.

Mayor Farhodjon XOJAYEV,
akademiya katta o'qituvchisi

✓ OCHIQ ESHIKLAR KUNI

ICHKI ISHLAR TIZIMIDAGI ISLOHOT VA ISTIQBOLLAR

Keyingi yillarda ichki ishlar organlari yurtimizda tinchlik va osoyishtalikni, fuqarolar xavfsizligi va jamoat tartibini saqlashda ishonchli tizimga aylandi. Viloyatimiz ichki ishlar idoralarining sa'y-harakatlari zahirida aholi uchun mehnat sharoitida yaratilayotgan islohotlarda, shahar va tumanlarning xavfsizligini ta'minlashda ham keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda.

Navoiy viloyati ichki ishlar boshqarmasi va Jamoatchilik kengashi a'zolari hamda viloyatning bir guruh jurnalistlari, ommaviy axborot vositalari vakillari, blogerlar ishtirokida 8-dekabr — O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 31-yilligi hamda 9-dekabr Xalqaro korrupsiyaga qarshi kurash kuni munosabati bilan ochiq eshiklar kuni tashkil qilindi.

Bugungi kunda viloyat ichki ishlar boshqarmasida olib borilayotgan islohotlar zahirida aholining turmush farovonligini ta'minlashda idoralarimiz astoydil xizmat qilib kelmoqda, — deydi jurnalistlar bilan muloqotda viloyat IIB Ma'naviy va ma'rifiy ishlar, kadrlar bilan ta'minlash xizmati boshlig'i o'rinbosari Ulug'bek Nazarov. — Boshqarma binosida "102" xizmati tashkil etilgan bo'lib, u 24 soat to'xtovsiz ish faoliyatini olib bormoqda. Aholining telefon xabarlari o'z vaqtida nazoratga olinib, tegishli bo'limga tezkor xabar yetkazilgan holda, murojaatlar bo'yicha ish olib borilmoqda. Maqsadimiz har bir oilaning tinchligini ta'minlashdan iborat.

Ma'lumki, tizim faoliyati tubdan takomillashtirilib, aholi bilan yanada ochiqlikni ta'minlash, murojaatlarni tun-u kun qabul qilish va sodir bo'lgan voqealarni joyida va o'z vaqtida

hal etishni ta'minlash hamda jamoat joylari, xiyobonlarda xavfsizlikni nazorat ostiga olish borasidagi ishlarida ichki ishlar organlarining xizmati beqiyosdir.

Jurnalistlar boshqarma binosidagi navbatchilik qismining vaziyatlar markazida olib boriladigan ishlar bilan ham yaqindan tanishdilar.

— Vaziyatlar markazimizda shahar va uning hududiga kiruvchi barcha yo'llarda o'rnatilgan nazorat kameralarining tun-u kun nazoratini ta'minlash ishlari tashkil qilingan, — deydi viloyat IIB tezkor boshqaruv markazi boshlig'i Atham Irisqulov. — Raqamlarga keladigan bo'lsak, shahrimiz hududida bugungi kunda 900 dan ortiq kamera o'rnatilgan. Shahar hududining belgilangan joylarida 360 gradusga aylangan kameralar ham mavjud bo'lib, markazimiz xodimlari tomonidan ularning nazorati kuchaytirilib, tumanlardagi jarayonlarni ham to'liq tasvirga olish imkoniyati mavjud. Kameralarning yana bir qulayligi shundaki, qidiruvda bo'lgan shaxslarni topishga ham yordam bermoqda. Bundan tashqari, aholi gavjum joylarda tezkor chaqiruv "102" knopkalarini ham o'rnatilgan, fuqarolarimizda to'g'ridan to'g'ri markaz xodimlariga ulanib, o'z muammosi yuzasidan xabar qilish imkoniyati mavjud.

Ichki ishlar organlari sohasida jamoat joylardagi vaziyatni onlayn kuzatish, fuqarolarning murojaatlarini masofadan turib

qabul qilish, huquqbuzarliklarni inson omili ishtirokisiz qayd etish amaliyoti muhim ahamiyat kasb etmoqda.

— Prezidentimizning 2022-yil 8-fevraldagi "Ichki ishlar organlarining ekspert-kriminalistika faoliyatini zamonaviy ilm-fan yutuqlarini keng joriy etgan holda yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori yuzasidan viloyat ichki ishlar boshqarmasining ekspert-kriminalistika markazida ham keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda, — deydi viloyat IIB ekspert-kriminalistika markazi katta eksperti kapitan Sardor Muhiddinov. — Ta'kidlash joizki, IIV ekspert-kriminalistika bosh markazi bilan hamkorlik dasturi doirasida viloyat markazida barcha qulayliklarga ega bo'lgan zamonaviy "Volkswagen Crafter" rusumli kriminalistik laboratoriyasi ajratildi. Ushbu laboratoriyamiz sodir etilgan jinoyatlarni issiq izidan aniqlash borasidagi imkoniyatlarimizni kengaytirdi. Jumladan, markazimizda shaxslarni biometrik identifikatsiya qilish ishlari ham yo'lga qo'yilgan. Jinoyat sodir qilgan shaxsni barmaq izlari va boshqa ko'rinishdagi tahlillar yordamida aniqlash imkoniyati yaratildi.

Bir so'z bilan aytganda, bugun biz jurnalistlar ichki ishlar organlari faoliyati bilan yaqindan tanishib, bu yerda tizim faoliyatini takomillashtirish, aholi osoyishtalikni ta'minlash hamda korrupsiyaga qarshi kurash samaradorligini oshirish, sodir bo'lishi mumkin bo'lgan jinoyatlarning barvaqt oldini olishga alohida ahamiyat qaratilayotganining guvohi bo'ldik.

Dilafuz XALILOVA,
Navoiy viloyati "Muqaddas burch"
gazetasi bosh muharriri

MEHR DUNYONI ASRAYDI

Millatimizning ulug' qadriyatlaridan biri mehr-oqibat va mehr-muruvvatdir. Yolg'iz keksalar, boquvchisini yo'qotgan oilalar, salomatligiga putur yetgan ijtimoiy himoyaga muhtoj nogiron insonlar hamisha davlatimiz va xalqimiz e'tiborida. Ularga har tomonlama ma'naviy va ruhiy, moddiy va tibbiy yordam ko'rsatilayotganiga guvohmiz. Albatta, bu g'amxo'rlik dili o'ksik insonlarga ruhan tayanch bo'ladi, kayfiyatini ko'taradi, yashashga va o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi.

Havo hujumidan mudofaa qo'shinlari va Harbiy havo kuchlari qo'mondonligining tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar boshqarmasi tomonidan amalga oshirilgan mana shunday ezgu harakat yuzga yaqin bolalar va ularning yaqinlarini shodumon qildi. Ya'ni qo'mondonlik vakillari sovg'a-salomlar ila Respublika bolalar ortopediya markaziga tashrif buyurdi.

Harbiy xizmatchilarning tashrifi dili o'ksik o'g'il-qizlar va ularning yaqinlarini mamnun etganiga guvoh bo'ldik. Buning asosiy sabablaridan biri, nafaqat bolalarga sovg'a-salomlar berildi, balki bayram davrasi tashkil etildi. Qo'mondonlikning tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar boshqarmasi

boshlig'i o'rinbosari podpolkovnik Botir Qo'ziyev bolakaylarning tezroq shifo topib, sog'lom ulg'ayib, jamiyatda o'z o'rinlarini topishlari uchun ezgu tilaklar bildirdi. Qurolli Kuchlar xizmatchisi suxandon va xonanda Mirzohid Hojiakbarov tomonidan yangragan kuy-qo'shiqlar raqslarga ulandi.

Bayram davrasiga qatnasha olmagan bolakaylarga qo'mondonlikning xotin-qizlar va harbiy xizmatchilarning oila a'zolari bilan ishlash bo'yicha yetakchi mutaxassisi Hilola Tursumatova, kichik serjantlar Dilnoza Sulaymonova va Shoxruh Toshmurodov xonalarga kirib sovg'alar topshirishdi.

– Ertaga tug'ilgan kunim, o'n besh yoshga to'laman, – deydi e'tibordan ko'zlari chaqnaq turgan Umidjon Quronboyev. – Bu g'amxo'rlik tug'ilgan kunimga katta sovg'a bo'ldi...

Bayramona tadbir so'ngida markaz rahbariyati nomidan ortoped shifokor Sharifaxon Alimova hamda bosh hamshira Mahmuda Mirzayeva Havo hujumidan mudofaa qo'shinlari va Harbiy havo kuchlari qo'mondonligiga o'z minnatdorliklarini bildirishdi.

Kunning ikkinchi yarmida qo'mondonlik vakillari kichik serjant Alisher Ernazarov xonadonida bo'lib, kasallikka chalingan ayoli Gulzoda Ernazarovaning holidan xabar olishdi.

Shuningdek, ular bir qator harbiy oilalarda bo'lib, bemor farzandlarining ko'nglini ko'tarishdi. Xususan, mayor Ulug'bek Eshmurodovning farzandi Firdavs, serjant Murod Jabborovning qizi Nozimaxon, II darajali serjant Sarvar Yuldashevning qizi O'g'ilchaxon, III darajali serjant Muslim Qahhorovning o'g'li Muboshir, kichik serjant Abrorjon Mamasoliyevning farzandi Ominaxon, II darajali serjant Farhod Xodjiyevning qizi Armonaga ham sovg'a-salomlar olib borishdi.

Ha, mehr dunyoni asraydi, deyishadi. Qo'mondonlik tomonidan ko'rsatilgan mehr-muruvvat qancha dili o'ksik insonlarning qalbiga nur bag'ishlaganiga shubha yo'q.

SAXOVAT

“YAXSHI INSONLAR OMON BO'LSIN!”

Fazilatxon qizalog'i Imonani shifoxonada olib yotganiga bir hafta bo'lyapti. Bolasi tug'ma falajlik bilan dunyoga kelgan. Yetti yosh bo'lsa-da, bir joyda yotadi, gapirmaydi. Harqalay bir qo'l va bir oyog'i ishlaydi, televizor tomosha qilishni yoqtiradi, multfilm ko'rib xursand bo'lganida qandaydir tovushlar chiqarib kuladi. Ona uchun shu ham katta baxt. Axir Imona yolg'izgina dilbandi, hayotining mazmuni.

Eri qizining nogiron tug'ilganligini bilgach, Fazilatxondan uni nogironlar uyiga topshirishni talab qildi. Maqsadiga yetmagach, ona-boladan voz kechdi. Allaqachon uylanib, bola-chaqali bo'lib ketgan bag'ritosh erkak, ulardan biror marta xabar olmaydi. Yetti yildirki, onaizor bir o'zi bolasining dardi bilan kurashadi, uning tuzalishiga umid bog'laydi.

Kexsa ota-onasining oldida yashayotgan juvon ko'p qiyinchilikni boshidan o'tkazdi. Bemor bolaga qarashning o'zi bo'lmaydi, har qadamda dori-darmon va yotib davolanishga to'g'ri keladi. Buning uchun moddiy ta'minot juda zarur. Qo'lida kasbi yo'q ayol qayerga bosh urib borsin. Ishlagan taqdirda ham bolasiga kim qaraydi, qari ota-onasi ham qarovga muhtoj bo'lsa. Umidsiz, najotsiz qolgan bir pallada unga mehr-muruvvat eshiklari ochildi...

Bolasiga termilib tunni bedor o'tkazgan Fazilatxon, tongda turib,

deraza darpardalarini ochdi. Quyosh nuri xonani nurafshon etdi. Bugun Imonaning kayfiyati yaxshi, harakatida ham o'zgarish bordek, go'yo. “Hozir yuz-qo'lingni yuvib, ovqatlantiraman”, – qiziga jilmayib boqdi onaizor. – Keyin muolajalarini olasan. Xudo xohlasa, yaxshi bo'lib ketasan, qizim...”

– Mumkinmi, kirsak bo'ladimi? – tushga yaqin ona-boladan xabar olgani shifokor boshchiligida Respublika harbiy prokurorining katta yordamchisi adliya mayori Gulchehra Tursunova hamda Samarqand harbiy prokurori o'rinbosari adliya mayori Farrux Fatullayev sovg'a-salomlar bilan tashrif buyurishdi.

– Kelinglar, aziz mehmonlar! – shoshib qoldi Fazilatxon. – Ovora bo'lib...

– Ovorasi bormi, opajon! – g'amg'usor onani tinchlantirdi Farrux.

– Imona bizning ham qizimiz, uning oyoqqa turishiga barchamiz mas'ulmiz.

– To'g'ri, – uning fikrini tasdiqladi Gulchehra, – qizimizning ahvoli qanday? – davolovchi shifokorga yuzlandi u.

– Bemor qizimiz bolalar serebral falaji bilan dunyoga kelgan. Samarqand viloyati Bolalar ko'ptarmoqli tibbiyot markazi nevrologiya bo'limi mudiri, oliy toifali shifokor Dilnozaxon Sobirova Imona haqida ma'lumot berishga kirishdi. – Uning miya faoliyati yaxshi ishlaydi...

Mehmonlar kelganini sezib, kayfiyati ko'tarilgan qizaloqqa e'tibor beraman. U atrofidadilarga minnatdor qiyofada boqar, tilini aylantirib nimalardir deyishga harakat qilardi. Ha, mehr-oqibat tuyg'usi shu mittigina qizaloq ko'ksida ham mujassam.

– Samarqand harbiy prokuraturasi yaqinida yashaymiz, – deydi Fazilatxon O'rinboyeva qizalog'i haqida so'z yuritar ekan. – Ruhiiy va moddiy tomondan og'ir holatga tushib qoldim. Qizim va ota-onamdan tez-tez xabar olgan holda ishlashim zarur edi. Albatta, ko'plab ishxonalarda buning iloji bo'lmadi. Bilasizmi, mana shu dargoh go'yoki meni hayotga qaytardi. Farrosh qilib ishga olishdi. Adliya polkovnigi Odiljon O'sarov va uning boshchiligidagi harbiy prokuraturaning barcha xodimlari sharoitini tushungan holda mehr-muruvvat qo'lini cho'zishdi. Har tomonlama yordam ko'rsatib kelishmoqda. Ularni doim duo qilaman...

Shifoxonadan qaytar ekanmiz, Fazilatxon opa mehmonlar ortidan duo qilib qoldi: “Bizga mehr ko'rsatganlardan Allohim mehrini ayamasin, yaxshi insonlar hamisha omon bo'lsin!”

Адаптация вновь призванных военнослужащих по контракту

В Вооруженных Силах одним из видов военной службы является служба по контракту. В данном виде военной службы лица, поступившие на действительную военную службу, заключают контракт с государством и проходят службу в соответствии с законами Республики Узбекистан «О всеобщей воинской обязанности и военной службе» и «О службе в резерве Вооруженных Сил Республики Узбекистан».

Успешное выполнение учебно-боевых задач зависит от сплоченности коллектива и взаимопонимания между командирами и подчиненными. Если вновь прибывший военнослужащий испытывает трудности с адаптацией в воинском коллективе, то происходит срыв при выполнении учебно-боевой задачи. В связи с этим, требуется оказание помощи в адаптации молодых военнослужащих к учебной и повседневной деятельности.

Что такое адаптация? Это перестройка психики индивида под воздействием объективных факторов окружающей среды, а также способность человека приспосабливаться к различным требованиям среды, без ощущения внутреннего дискомфорта и без конфликта со средой.

Изменение личностных качеств, необходимых для адекватного включения человека в новые социальные ситуации и новые формы деятельности не часто становятся объектом изучения психологии. В то же время, в войсковой практике нарабатан целый ряд психолого-педагогических процедур и технологий, обеспечивающих включение человека в новое для него мотивационное и смысловое пространство деятельности, способствующих адекватному личностному включению индивида в иную социальную ситуацию, например, такую, как закрепление вновь призванного на военную службу по контракту за более опытными военнослужащими.

Продолжительность адаптационного периода (*первичная*) при заключении контракта на военную службу по контракту в среднем составляет 4-6 месяцев. Вторичная адаптация должна проводиться в течение одного месяца.

Проблема социально-психологической адаптации молодых военнослужащих по контракту приобретает особую важность. Ведь

они перемещаются из одной психологической среды в другую, все это придает адаптации молодых военнослужащих по контракту особую остроту, а часто и болезненный, конфликтный характер.

Личностные и общественные издержки от неудавшейся адаптации этой категории военнослужащих порой рассматриваются в качестве психологических причин негативных явлений в армейской среде. Всегда это не только несостоявшийся профессионал, но и первый кандидат в группу риска.

Основную роль в адаптации молодого военнослужащего играет компетентность командиров, офицеров органов воспитательной и идеологической работы, наставников и сослуживцев, повышающая возможности целенаправленного и эффективного влияния на умонастроения и деятельность вновь призванных военнослужащих в самый сложный и трудный для них период адаптации и профессионального становления.

Знание и правильный учет психологических особенностей адаптации молодых военнослужащих по контракту способствуют повышению их общественной активности, укреплению воинской дисциплины, сплочению и развитию коллектива, эффективному выполнению поставленных задач.

Однако психологические особенности адаптации вновь при-

званных военнослужащих по контракту к служебной деятельности учитываются далеко не всеми командирами, офицерами органов воспитательной и идеологической работы, порой они не обладают необходимыми психолого-педагогическими знаниями. Им нужны психологически обоснованные методические рекомендации и советы.

Психологическое изучение проблемы адаптации позволяет перейти к разработке психолого-педагогических технологий, обеспечивающих направленное изменение личностных качеств индивида.

Период адаптации к службе, новым условиям жизни, новым отношениям имеет важное значение. Именно в этот период службы происходит максимальное количество несчастных случаев. Поэтому следует внимательно относиться к жалобам и заявлениям молодых военнослужащих, своевременно реагировать на них, знать психологические особенности своих подчиненных, хорошо разбираться в мотивах их поступков, не допускать фактов унижения их чести и достоинства, решительно пресекать случаи глумлений и издевательств, искривления дисциплинарной практики. Важную роль как в период адаптации к военной службе, так и в последующем играют переписка и встречи с родными и близкими.

Для раннего выявления военнослужащих с признаками суицидального поведения особое значение имеет тщательное их обследование войсковыми врачами и психологами, а также знание о состоянии здоровья родителей и ближайших родственников подчиненных.

Каждому командиру подразделения немаловажно знать, кто стал для молодого военнослужащего по контракту гласным или негласным наставником, каков круг его сегодняшних друзей. И не только знать, но и не упускать из-под своего влияния управление

процессами адаптации военнослужащего.

Процесс адаптации военнослужащих стимулирует определенные психологические изменения у субъекта, а новый статус, полученный при прохождении воинской службы, является и социальным, и психологическим.

Основу профилактической работы составляет индивидуальная целенаправленная беседа, во время которой одновременно ведется наблюдение за обследуемым. Она проводится по специальному плану, в котором определены темы для обсуждения и сформулированы примерные вопросы, задаваемые в ходе беседы. План дополняется перечнем неблагоприятных признаков, которые могут быть выявлены в процессе беседы и наблюдения за поведением военнослужащего.

В результате беседы и наблюдения фиксируются и оцениваются те признаки в поведении молодых военнослужащих, которые можно охарактеризовать как неблагоприятные: дефекты речи, моторики, слабое физическое развитие и т.д. Выявляются лица с повышенной раздражительностью, впечатлительностью, легкомысленностью суждений, робостью, застенчивостью, выраженным чувством собственной неполноценности, преувеличением своих недостатков, принижением успехов и достоинств, крайне болезненным реагированием на грубость и бестактность, легкостью развития аффектов, неспособностью защитить себя.

Адаптация считается успешной, если военнослужащий усвоил профессиональные базовые знания, навыки и умения, принят коллективом, овладевает ценностями и традициями военной службы в воинской части и данного воинского подразделения.

Сухробхужа СУЛАЙМАНОВ,
магистрант факультета
психологии филиала МГУ
имени М.В. Ломоносова
в Ташкенте

MA'NAVIYAT

YAXSHILIK YO'LIDA DASTIM UZUN BO'LSA...

Kitob o'qiydigan insonlarning suhbatlari ham qiziq. Ular bilan gaplashib, zerikmaysiz. Kapitan Ulug'bek Xatamov shularning biri.

U Farg'ona davlat universitetining chaqiruvga qadar boshlang'ich harbiy ta'lim fakultetida tahsil olgan ekan. Eshitib, avvaliga hayron bo'ldim. Chunki universitetda o'qiy olgan inson uchun oliy harbiy ta'lim muassasasida o'qish ham muammo emas. Meni hayron qoldirgan narsa, nega maktabni emas, harbiy hayotni tanlagani edi. Baribir maktab bilan armiya o'rtasida keskin farq bor.

Bu haqida uning o'zi shularni gapirib berdi:

– Universitetni bitirganimdan so'ng Quvasoy shahridagi 12-umumta'lim maktabida biroz muddat ishladim. Ba'zan inson yaxshi joylarda, yaxshi ishlarda ishlasa-da, o'zidan qoniqmaydi. Menda ham shunday bo'ldi.

Kichik serijant Ilyos Qodirov

Negadir qilayotgan ishimdan qoniqmas edim, bu ish men uchun emasdek, go'yo. Maktabni bitirib, universitetga o'qishga kirdim. Hatto muddatli harbiy xizmatni o'taganim yo'q. O'qish davomida harbiy hayotni ham o'rgandik. Ammo... O'quvchilaringga armiyada bo'lmay turib, armiya hayoti haqida gapirishga o'zimni haqli emasdik his qilardim. Amakilarim, dadam qaynoq nuqtalarda kechgan armiya hayotini ba'zida xotirlab qolar edilar.

Shunday paytlarda "men ularga munosib izdosh bo'lolmayapman" degan o'y xayolimni band qilardi.

Harakatga tushdim. Qarorimni dadam qo'llab-quvvatladi. Ko'rib turganingizdek, Qurolli Kuchlar safidaman. Yillar tez kechaypti. To'g'ri, harbiy xizmat oson emas. Ammo bu yo'lni sevib tanladim. Shu sababli uncha-muncha murakkabliklari pisand emas. Sevib tanlagan kasbning qiyinchiliklari ham bilinmaydi.

Ha, aynan shunday. Qisqa bir fursat ichida kattagina harbiy jamoada o'z o'rini topish, boshqalarga ibrat bo'lish, qism qo'mondonligining e'tirofiga sazovor bo'lish uchun kasbga sadoqat, fidokorlik, qiyinchiliklardan cho'chimaslik kerak bo'ladi. Kapitan Ulug'bek Xatamov bugun jamoaning eng oldi, ilg'or ofitserlaridan biri.

Harbiy xizmat ularning hayoti mazmuni, albatta. Buni bilganim holda ular xizmatdan bo'sh vaqtlarini qanday o'tkazishlari bilan qiziqaman, bu savolni suhbatini olganim har bir yurt himoyachisiga berib ko'raman. Ulug'bekning javobi shunday bo'ldi:

– Bo'sh vaqtlarimni oilam bilan o'tkazishni yoqtiraman. Ikki farzandimiz bor. Oilaviy sayr-u sayohatlarni yoqtiramiz. Yashab turgan, himoyasi, tinchligi uchun mas'ul bo'lganing yurtning har go'shasini sayohatlar bilan tanish, bolalaringga ham tanitish maroqli. Bolalar kichiklikdan sahro-yu cho'lga, bog'-u bo'stonlariga, muazzam tog'lariga mehr qo'ysinlar, ularni jon qadar aziz

bilib ulg'aysinlar. Oilaviy sayohatlar shunisi bilan ahamiyatli.

Yuqorida kitobsevarlik haqida bejiz to'xtalmadim. Aslida ham eng avvalo, e'tiborimni tortgan jihat ofitserning kitoblarga bo'lgan ayricha mehri bo'ldi. Bunday mehmi kaminangizdek kitob targ'ibotchisi e'tibordan chetda qoldirishi mumkinmi?!

– Shaxsiy kutubxonam bor. Uni nodir kitoblar bilan to'ldirgim keladi. Bu biroq qiyin albatta. Hozircha o'zim yoqtirganlarimni to'playapman.

– Kitoblaringiz orasida Siz eng qadrlaydiganlari bormi? – deb savol berdim Ulug'bekka.

– Bor, tabiiy. Shihobiddin Muhammad an-Nasaviyning "Sulton Jaloliddin Manguberdi hayoti tafsiloti" asari. Bu juda yaxshi asar, yoshlarga tavsiya qilaman. Milliy g'ururni uyg'otadigan asar. Yana biri Mirzo Ulug'bekning "To'rt ulus tarixi" asari. Yana biri...

Uni tinglayapman-u, bu kitoblarning menda yo'qligi xayolimdan o'tyapti. Shuning uchun suhbat mavzusini orzular tomonga burdim, eng katta orzular tomonga.

– Dasti uzun inson bo'lsam... Yaxshilik qilish yo'lida qo'lim har yerga yetsa, tinimsiz yaxshilik qilsam!

Inobat IBROHIMOVA,
"Vatanparvar"

RUHIY

JAROHATLAR SHAFQATSIZLIKKA SABAB BO'LADI

Yaqinda ijtimoiy tarmoqlarda bir ayolning o'z qizlarini ayovsiz kaltaklayotgani va eri ularni boqishni istamas ekan, o'ldirib yuborishini aytib, tahdid qilayotgani tasvirlangan video tarqaldi. Aybi nimaligini tushunmayotgan, qarshilik qilishga ojiz norasidalarining jiqqa yosh va qo'rquv to'la ko'zlari butun jamoatchilikni oyoqqa qalqitdi. Shu sabab bo'lib, ayolga qarshi jinoyat ishi qo'zg'atildi, ammo onasidan bir umrlik psixik travma olgan bolalarning keyingi taqdiri kishini o'ylantiradi.

Umuman, so'nggi vaqtlarda bunday holatlarning tez-tez takrorlanayotganining o'zi xavotirli. Chunki bunday shafqatsizliklar bolalarda keyinchalik turli ruhiy buzilishlar kuzatilishiga, jamiyatda nosog'lom muhit ko'payishiga olib kelishi mumkin.

Aslini olganda, odatiy qiyin vaziyatlarni boshdan kechirish, ular bilan kurashishni o'rganish bola hayotining ajralmas qismi hisoblanadi. Biroq yuzaga kelgan shikastli voqealardan qocholmaslik yoki ularni nazorat qilolmaslik tufayli chuqur his qilingan qo'rquv kichkinalarda butun umrlik ruhiy jarohat qoldirishi mumkin. Ko'pincha bu hol bola jismoniy xavf ostida bo'lganida, u yoki jamiyatda tajovuz yoki zo'ravonlikka guvoh bo'lganida yuz beradi. Jahon psixologlarining xulosalariga ko'ra, bolalarning taxminan 46 foizi ma'lum bosqichlarda u yoki bu ko'rinishda ruhiy jarohatni boshdan kechiradi.

RUHIY JAROHATGA OLIB KELUVCHI SABABLAR

Kuchli og'riq beruvchi jismoniy, jinsiy zararlari, dahshatli

voqealarning guvohi bo'lish, keng qamrovli tibbiy yordam talab qiladigan og'ir kasallikni boshdan kechirish, oilada zo'ravonlik harakatlariga, tinimsiz stressli vaziyatlarga dosh berish, yangi joyga ko'chish va shu kabi boshqa salbiy voqealar bola ruhiyatiga eng ko'p zarar yetkazuvchi omillardan sanaladi. Kattalardek fikrlash salohiyatiga ega bo'lmagan bolalar uchun bunday voqealarni tushunish, tahlil qilish qiyin kechadi. Mushkul vaziyatga birinchi marta to'qnash kelgan bolada hayotiy tajriba yetishmasligi tufayli voqea mohiyatini to'liq anglamaydi va ko'pincha o'zini ayblay boshlaydi. Chunki ular yuzaga kelgan og'riqli hodisalarning sabablari va oqibatlarini tushuna olmaydi. Shu sababdan ham katta yoshda yuzaga keluvchi turli xil ruhiy muammolar, kasalliklar bilan vaqtida hal qilinmagan, davolanmagan bolalikdagi ruhiy jarohat o'rtasida inkor etilmaydigan bog'liqlik bo'ladi.

BELGILARI

Ota-onalar, vasiylar yoki bola bilan tez-tez muloqotda bo'ladigan boshqa shaxslar

sezishi mumkin bo'lgan ruhiy shikastlanish belgilariga quyidagilar kiradi:

- ba'zi odamlar, joylar va narsalardan qochish, berkinish;
- o'quv faoliyati natijalaridagi salbiy o'zgarishlar (*baholarning pasayib ketishi*);
- xulq-atvordagi o'zgarishlar;
- doimiy tashvish yoki xavotir, qo'rqoqlik;
- diqqatni bir joyga jamlashga qiyinlash;
- giperaktivlik, o'ta darajadagi sho'xlik;
- xafagarchilik yoki gina hissinging kuchayishi;
- oila va tengdoshlardan ajralib olish va o'ta mustaqillik;
- ilgari unchalik ahamiyatsiz bo'lgan vaziyatlarga haddan tashqari munosabatda bo'lish;
- bir vaqtlar zavq bergan o'yinlar, harakatlar yoki o'yinchoqlardan qochish;
- ishtahaning o'zgarishi;
- uyqudagi qiyinchiliklar;
- uni nazorat qiluvchi shaxslar bilan bog'liq muammolarning yuzaga kelishi;
- o'zgaruvchan his-tuyg'ular (*masalan, qayg'u, g'azab, asabiylashish*);

– arziyas sabablarga nisbatan oson va kuchli g'azab, agressiya va hokazolar.

Ushbu belgilar bolaning yoshi, rivojlanish darajasi, qo'llab-quvvatlash tizimi va tajribasi kabi xususiyatlariga qarab farq qilishi mumkin.

Achinarli tomoni, ko'p hollarda reaksiya hissiy alomatlardan tashqariga chiqishi va jismoniy kasalliklar ko'rinishida namoyon bo'lishi mumkin. Bunga bolalarda ko'p uchraydigan sababsiz bosh va qorin og'riqlari misol bo'la oladi.

Yodda tutish lozimki, boladagi ruhiy jarohatlar vaqtida davolanmasa, nafaqat oddiy kasalliklar, balki butun umr davom etadigan surunkali xastalik va ruhiy buzilishlarni keltirib chiqarishi mumkin. Bu nafaqat bola va ota-onaga uchun, balki butun jamiyat uchun ham xavf tug'diradi. Dunyo tarixida millionlab insonlarning yostig'ini quritgan, turli dahshatli voqealarga, urushlarga sabab bo'lgan shaxslar – Adolf Gitler, Iosif Stalin, Saddam Husayn, Augustio Pinochet kabi diktatorlar, seriyali qotilliklarni amalga oshirgan jinoyatchilarning kasallik tarixi va turmush tarzi o'rganilganda ruhiy buzilishlarning ildizi aynan bolalikdagi ruhiy jarohatlariga borib taqalishi isbotlangan.

KATTALARDAGI BOLALIK TRAVMALARINING BELGILARI

Hamma kattalar ham boshdan kechirayotgan salbiy ruhiy holatlarni bolalik jarohatining natijasi bo'lishi mumkinligi haqida o'ylayvermaydi. Ular voqelikni shaxsiy kamchiliklari, atrof-muhit omillari yoki o'zlarining xatolariga bog'laydi. Ammo bolalik jarohatlari ba'zida tuyg'ularni normal, mutanosib ishlash tizimini izdan chiqargan bo'ladi: odam yo o'ta hissiy, yoki o'ta befarq bo'lib qoladi. Bundan tashqari, bolalikda "travma" olgan inson shaxs sifatida jamiyatda o'z o'rnini topishga qiyinlashadi. Ko'pincha bunga uning ijtimoiy normalarga to'g'ri kelmaydigan reaksiyalari sabab bo'ladi. Masalan, unda sal narsaga uzr so'rayverish, barcha voqealarda o'zini ayblash, kichik negatív vaziyatlarda kuchli tushkunlikka tushib qolish, yig'loqlik va boshqa kattalarga xos bo'lmagan odatlar kuzatiladi.

Psixologiya rivojlanganiga qaramay, kattalarga bunday tashxis qo'yishning aniq retsepti mavjud emas. Biroq bolalikda ruhiy jarohatga uchragan insonlarda bir qancha umumiy, ogohlantiruvchi ruhiy belgilarni ko'rish mumkin.

BULAR:

- qarama-qarshi jins vakili bilan yomon, qoniqarsiz yoki zaif munosabatlar;
- boshqalarga nisbatan ishonchsizlik;
- kayfiyat tez o'zgarishi va hissiy beqarorlik;
- maqsad, diqqat va konsratsiya bilan bog'liq muammolar;
- alkogol, umuman, kayf beruvchi istalgan moddalarga moyillik;
- g'azab va tajovuz;
- giyohvand moddalarni iste'mol qilish, qaramlikka moyillik;

- stress, shaxsiyatning buzilishi;
- xulq-atvor muammolari yoki hissiy yetuklik;
- qarama-qarshilik yoki mojaro yuzaga kelganda ularni bartaraf qila olmaslik.

JISMONIY BELGILAR:

- charchoq, holsizlik, uyquchanlik;
- mushaklarning kuchli tarangligi, ayniqsa ensa va bel mushaklarida;
- bosh og'rig'i;
- dam olish va qayta tiklanish qobiliyatining yo'qligi;
- uyqu buzilishi;
- psixosomatik kasalliklarga chalinganlik (*psixologlarning fikriga ko'ra, psixosomatik kasalliklar 80 dan 100% gacha ruhiy shikast tufayli rivojlanadi*).

DAVOLASH CHORALARI

Kattalardagi bolalik jarohatlari har doim ham ularning to'laqonli hayot kechira olmasligini anglatmaydi. Bolalikda ruhiy jarohatlanganlik alomatlarini o'zida sezgan va undan qutulishni istagan insonlarga quyidagi qadamlar birmuncha yordam beradi:

1. O'sha voqealarni ixtiyoriy boshdan kechirib, uni o'sha yerda tugatish va xotiralarda o'rnini kamaytirish kerak. Buning uchun yig'lang, gapirib bering, yaqinlaringizning yordamlarini qabul qiling.

2. Boshqalarga ruhiy va moddiy madad bering. Ko'pincha bunday yordam sizni turli joylarga borishga, yangi odamlar bilan uchrashishga, o'zingizni tiklash uchun kuch topishga imkon beradi.

3. O'z his-tuyg'ularingizni, iztiroblaringizni tan oling va nomlang. Nomlash sizni ruhiy jarohat bilan ajralib turishga, unga tashqaridan qarashga imkon beradi. Chunki biz muammo bilan bir nomda, bitta muhitda bo'lib qolganimizda o'zimizni nochor his qilamiz.

4. Og'riq va his-tuyg'ularingizni qog'ozga to'king. Bu holatda muhimi og'riqlaringiz sizdan qog'ozga ko'chib o'tganini his qilishingiz kerak. Ushbu mashqni toki iztiroblar kamaygunicha bajarish tavsiya etiladi.

Biroq jarohat asoratlari jiddiy bo'lib, insonning kundalik turmushiga xalal bera boshlasa, albatta, mutaxassis psixologga murojaat qilish kerak. Boisi ba'zida jarohatlarni noto'g'ri yo'l bilan davolashga urinish uning yanada chuqurlashishiga olib kelishi mumkin.

Turli qusurlar, shafqatsizliklar va hissizlik avj olayotgan ayni zamonda farzandlarimizga nafaqat to'g'ri ta'lim, balki baxtli bolalik ham berish har doimgidan ko'ra dolzarbroq bo'lib boryapti. Chunki har qanday jamiyat aqlli, intellektual va sog'lom odamlar bilan yuksaladi.

Shunday ekan, agar sizda bolalik jarohatlari bo'lsa va ularning yashashingizga xalal berishini, farzandlaringizda ham davom etishini istamasangiz, bugun o'zingizga oyna tutishni o'rganing.

Abdulazizxon AKRAMOV, psixolog

YOSHLAR FAOLLIGINI OSHIRISHDA “VATANPARVAR” TASHKILOTINING AHAMIYATI

O‘zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko‘maklashuvchi “Vatanparvar” tashkilotining Samarqand birlashgan texnika maktabida davra suhbatini tashkil etildi.

Mazkur maktabning avtomototransport haydovchilarini tayyorlash o‘quv kurslarida o‘qiyotgan yoshlar ishtirokida “Ijtimoiy hayotda yoshlar faolligini oshirishda “Vatanparvar” tashkilotining ahamiyati” mavzusida uchrashuv bo‘lib o‘tdi.

Davra suhbatini mehmoni uzoq yillar davomida o‘qituvchilik kasbida ishlab, nafaqaga chiqqan Rashid Alimov viloyat yoshlarining hayotda o‘z o‘rinlarini topishda “Vatanparvar” tashkiloti muhim o‘rin tutganligini alohida ta’kidlab, bunga bir nechta misollarni keltirdi. “Vatanparvar” tashkiloti nafaqat kasbga o‘rgatish muassasasi, balki tarbiya maskani hamdir”, dedi jumladan faxriy ustoz.

Uchrashuvning yana bir mehmoni uzoq yillar davomida Samarqand birlashgan texnika maktabida o‘qituvchi bo‘lib ishlagan mehnat faxriysi Hakim Sattorov ushbu tashkilotda kasb-hunar egallagan, sport bilan shug‘ullangan va harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalangan minglab yoshlar hozirda respublikamizda turli ijtimoiy-iqtisodiy, sport va mudofaa sohalarida muvaffaqiyatli faoliyat yuritayotganligini faxr bilan ta’kidladi.

So‘ngra yoshlar pnevmatik quroldan o‘q otish sport seksiyasiga taklif etilib, ularga o‘q otish bo‘yicha mahorat darslari o‘tiladi. Ushbu o‘quv muassasasida, shuningdek avtosport, radiosport va yozgi biatlon bo‘yicha sport seksiyalari faoliyat yuritishi yoshlarda yanada ko‘proq taassurot qoldirdi.

IMKONIYATI CHEKLANGANLAR UCHUN YANA BIR IMTIYOZ

3-dekabr – Xalqaro nogironlar kuni munosabati bilan “Vatanparvar” tashkiloti navbatdagi xayriy ishga qo‘l urdi.

Tashkilotning Samarqand viloyati kengashi tasarrufidagi “Afrosiyob” o‘quv sport-texnika klubida O‘zbekiston kar-soqovlar jamiyati hududiy bo‘limining 24 nafar a‘zosini haydovchilikka o‘qitish boshlandi.

Endilikda ushbu fuqarolar 4,5 oy davomida o‘quv sport texnika klubining avtomototransport haydovchilarini tayyorlash kursida “B” toifasi bo‘yicha saboq oladilar. Ularga nazariy va amaliy darslarni o‘zlashtirishda o‘qituvchi va instruktorlardan tashqari surdo-tarjimon yordam berib boradi.

Mashg‘ulotning birinchi kunida O‘zbekiston kar-soqovlar jamiyati Samarqand viloyati bo‘limi raisi Dilshod Tuyg‘unov “Vatanparvar” tashkiloti jamoasiga ushbu xayriy ish uchun chuqur minnatdorlik bildirdi va haydovchilikni o‘rganish arafasida turgan fuqarolarni hayotlaridagi muhim voqelik bilan tabrikladi.

O‘zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko‘maklashuvchi
 “Vatanparvar” tashkiloti matbuot xizmati

✓ OLOV – TILSIZ YOV

MAQSAD – YONG‘IN XAVFSIZLIGINI TA‘MINLASH

Joriy yil 15-noyabrdan 15-dekabrgacha respublika hududida “Yong‘in xavfsizligi oyligi”ni o‘tkazish belgilangan. Mazkur oylik doirasida birinchi galda aholining yong‘in xavfsizligi masalalarida bilim va ko‘nikmalarini oshirish hamda ularda shaxsiy xavfsizlik madaniyatini shakllantirish, iqtisodiyot tarmoqlari, ijtimoiy soha obyektlari hamda uy-joy fondini yong‘in xavfsizligi talablariga muvofiq holga keltirish asosiy maqsad qilib olingan.

Sharqiy harbiy okrugga qarashli Quva tumanidagi harbiy qismda yong‘in xavfsizligiga doir navbatdagi tadbir o‘tkazildi. U shaxsiy tarkibning yong‘in xavfsizligini ta‘minlash, is gazidan zaharlanishning oldini olish, harbiy buyum, texnika, bino va inshootlarni yong‘indan asrash, yong‘in sodir bo‘lishiga yo‘l qo‘ymaslik hamda harbiy qism va muassasalarda kuz va qish mavsumida yong‘in xavfsizligi bo‘yicha chora-tadbirlarni kuchaytirishni tashkillashtirish maqsadiga qaratildi.

Mashg‘ulot avvalida yig‘ilganlarga yong‘in xavfsizligi profilaktikasiga oid eslatmalar tarqatildi. So‘ng ularga soha mutaxassislar tomonidan yong‘in sodir bo‘lgan favqulodda vaziyatlarda harakatlanish tartibi hamda o‘t o‘chiruvchi maxsus vositalardan to‘g‘ri foydalanish qonun-

qoidalarini amaliy tarzda tushuntirib berildi. Xonadonlarda faqat soz holatdagi maxsus elektr jihozlaridan foydalanish zarurligi, qo‘lbola isitish uskunalari ishlatish hayot uchun xavfli ekanini ta’kidlandi.

Tadbir davomida harbiy shaharchada istiqomat qilayotgan harbiy xizmatchilarning oila a‘zolariga gaz va elektr asboblardan foydalanilayotganda yong‘in xavfsizligi choralariga amal qilish, tutun mo‘rilari sozligini mutaxassislar tomonidan tekshirish, gaz isitish pechlarida rezina quvurlardan foydalanilmaslik kabi xavfsizlik qoidalarini haqida tushuntirish ishlari olib borildi va yong‘in xavfsizligi chora-tadbirlari bo‘yicha eslatmalar tarqatildi.

Kichik serjant
 Bobomurod NURATOV

Ijodiy jamoamiz bilan Nukus garnizonidagi eng olis harbiy qismlardan birida mehmon bo'ldik. Harbiy qism haqiqatan ham Nukus shahridan ancha olisda, mashinada uzoq yo'l bosib, harbiy qismga yetib bordik. Harbiy qism o'tgan yillar ichida tubdan yangilangan. Shinam o'quv sinflari, yotoqxonada, oshxonada, ma'naviyat va ma'rifat markazi faoliyati yo'lga qo'yilgan. Biz iliq taassurotlar bilan harbiy qism hayoti bilan yaqindan tanishgach, askarlarni suhbatga chorladik.

ORZULARI OSMON O'G'LONLAR

qadam tashlab qo'yardim. Oradan yillar o'tib, mana, askarlik hayoti bilan yuzlashdim. Ochig'i, bu yerda hammasi o'zim orzu qilganimdek bo'lib chiqdi. Kelgusida Chirchiq oliy tank qo'mondonlik-muhandislik bilim yurtiga o'qishga kirib, ofitser bo'lishni maqsad qildim. Bo'sh vaqtlarimda tarixiy kitoblarni mutolaasi bilan bandman. Hozircha buyuk sarkardalarimizdan Zahiriddin Muhammad Bobur hayoti va harbiy san'ati haqida so'zlovchi kitoblarni mutolaa qilishga ulgurdim. Pirmuqul Qodirovning sodda va samimiy tilda yozilgan "Yulduzli tunlar" asari ham menga juda ma'qul keldi.

– Juda ko'p qishloqdosh akalarimiz Qurolli Kuchlarimiz safida xizmat qilmoqda, – deydi g'ururlanib oddiy askar Iskandar O'tkirov. – Tog'am ham ichki ishlar sohasida uzoq yil xizmat qilib, pensiyaga chiqqan. Biznikiga mehmonga kelganida ko'p suhbatlashamiz. U menga doim turli mashqlarni bajartirar, so'ng ishonch bilan: "Iskandar, sendan zo'r harbiy chiqadi", deb ko'nglimni ko'taradi. Maktabni bitirib, sinfdoshlar birin-ketin armiyaga ketdik.

yaqin. Chegarada harbiy xizmatchilarni ko'rsam, ularga havasim kelardi. Ulardek egnimga harbiy libos kiyishni orzu qilardim. Maqsad va harakat insonni orzulari sari yetaklar ekan. Mana bugun qalbmida uyg'ongan ezgu niyat amalga oshdi. Harbiy xizmat men uchun majburiy burch emas, balki oliy sharafga aylandi. Amir Temur, Jaloliddin Manguberdi singari buyuk sarkardalarning avlodi ekanligim menga katta g'urur bag'ishlaydi. Armiyamizda yaratilgan shart-sharoitlardan unumli foydalanib, Chirchiq oliy tank qo'mondonlik-muhandislik bilim yurtiga o'qishga kirmoqchiman. Biz harbiy xizmat mobaynida nafaqat jangovar tayyorgarlik mashqlarida toblanmoqdamiz, balki ma'naviy-ma'rifiy tayyorgarlik mashg'ulotlarida ham bilim va ko'nikmalarimiz shakllanmoqda. Harbiy qismimizda madaniy-ma'rifiy tadbirlar tashkil etilib, unda yurtimiz rivojiga ulkan hissa qo'shayotgan ilm-fan, madaniyat va san'at sohasining taniqli insonlari tashrif buyuradilar. Ularning ilmiy, ijodiy faoliyati va boy tajribaga ega hayoti bizlarga

desam, yangilishmagan bo'laman. Ota-onamning ko'zidagi quvonch yoshlari, yaqinlarimning menga bildirgan yuksak ishonchidan so'ng o'zgarishim kerakligini his qilganman. Endi kelajakda amalga oshirishim kerak bo'lgan maqsad va istaklarim bor. Burch, mas'uliyat va ishonch bir inson taqdirida qanchalik muhim rol o'ynashi mumkinligini men o'z hayotim misolida ko'ryapman. Armiya bizlarni bardoshli, irodali, matonatli, tez va chaqqon harakat qila bilish kabi Vatan himoyachisiga xos fazilatlarini o'rgatmoqda. Bundan juda mamnunman. Kelajakda qaysi kasb egasi bo'lmoqchisiz, deysizmi? Men harbiy xizmatni kontrakt bo'yicha davom ettirmoqchiman.

Askarlar bilan suhbatimiz maroqli kechdi. O'sha suhbatda ular harbiy qism shaxsiy tarkibi uchun Amir Temur hayoti va jang san'atiga bag'ishlangan sahna ko'rinishi tayyorlayotganliklarini aytdilar. Birgalikda ma'naviyat va ma'rifat markaziga yo'l oldik. Vatanparvar o'g'lonlar sahnada rolga kirib, birin-

Bo'riboy
O'KTAMOV

Samandar
QODIRJONOV

Iskandar
O'TKIROV

Asadbek
O'RINBOYEV

Otabek
USMONALIYEV

– Keling, suhbatni harbiy qismga kelishdan oldingi voqealardan boshlay qolay, – deydi ilk suhbatdoshim oddiy askar Bo'riboy O'ktamov. – Avval poyezdda uzoq masofa yo'l bosib, Nukusga keldik. Va yana texnika bilan uzoq masofali hududga qarab ketdik. Zominda o'sgan bolamasmanmi, avtobusning o'ng-u so'liga qarayman – cho'l. Hali harbiy qismga bormasimdan burun uyimga qaytgim keldi. Shu tob ko'z oldimda ota-onamning oq fotiha tilab qolgan chehrasi gavdalandi. Egnimga harbiy libos kiyaman, deb orzu qilgan vaqtlarim hali maktabga ham chiqmagan bola edim. Hozirdan ortga chekinsam, bu libosga noloq bo'lib qolmaymanmi, deb shashtimdan qaytdim.

O'sha lahzalarda tog'-u tosh bo'ladimi yo u cho'l-u biyobon, yurtimning har bir qarich tuprog'i men uchun aziz ekanligini anglab yetdim. Shunday qilib, harbiy qismga ham yetib keldik. Shart-sharoit a'lo darajada. Bizdan talab qilinadigani – zimmamizga yuklatilgan vazifani sharaf bilan uddalash va tartib-intizomga rioya qilish. Shuning uchun harbiy hayotga ko'nikishimiz qiyin bo'lmadi.

– Angren shahridan muddatli harbiy xizmatga chaqirildim, – deydi oddiy askar Samandar Qodirjonov. – Onam meni kichkinaligimdan "askar" deb erkaldirdi. Yosh bola ekanman-da, onamning gaplariga iyib, harbiycha salom bilan shaxdam

Do'stlarimdan biri vohada, biri vodiya, o'zim esa Qoraqalpog'istonda Vatan oldidagi farzandlik burchimni o'tayapman. Harbiy qismimizda xizmatdan bo'sh vaqtimizda kitob o'qishga, o'qishga tayyorgarlik ko'rishga ham vaqt ajratamiz. Harbiy qismimizdagi "Badiiy havaskorlik" to'garagi a'zosiman. Orzularim ko'p, eng avvalo, yigitlik burchimni sharaf bilan o'tab, ota-onam bag'riga yorug' yuz bilan qaytish. Harbiy xizmatdan so'ng men ham oliy harbiy ta'lim muassasasiga o'qishga kirishni niyat qilib qo'ydim.

– Namangan viloyatining Yangiqo'rg'on tumanidanman, – deydi oddiy askar Asadbek O'rinboyev. – Bizning qishloq Qirg'iziston chegarasiga juda

ulkan saboq vazifasini o'tab kelmoqda.

– Harbiy xizmat hayotimni o'zgartirishim uchun imkoniyat berdi, – deydi oddiy askar Otabek Usmonaliyev. – Armiyaga kelgunimcha hayotda aniq bir maqsadim yo'q edi. Harbiy xizmatga akamning maslahati bilan kelgandim. Armiya hayoti mening odatiy hayotimdan ancha boshqacha, aniqrog'i, tartibliroq ekan. Shuning uchun avvaliga moslashishim qiyin kechdi. Ketmoqchi ham bo'ldim. Lekin bugun o'sha kunlarni eslasam, o'zimdanda uyali ketaman. Vatanga qasamyod qabul qilgan kunimizni orziqish bilan eslayman. Ha, bu kun qalbmimga bir umrga muhrlandi,

ketin "Temur tuzuklari" dan parchalar o'qib berdilar. Vatan posbonlarining ijodkorlik mahoratiga tahsin aytib, ular bilan xayrlashdik.

Darvoqe, askarlar harbiy qismdagi kutubxonada faoliyatidan mamnun ekanlar. Kutubxonachi Nodira Madrimova askarlarning kitob o'qishga qiziqishlarini oshirish maqsadida turli loyihalar tashkil etib, yangi-yangi asarlar bilan yaqindan tanishtirarkan.

Shunday qilib, harbiy qismning jo'shqin hayotidan bir olam taassurot olganicha ortimizga qaytdik.

Shohista ABDURAHMONOVA,
Shimoli-g'arbiy harbiy okrug
matbuot xizmati bosh
mutaxassisi

DUSHMANINGIZ

ICHINGIZDA! Ochlik mo'jizasi yoxud autofagiya nima?

Ushbu maqolani yozishdan avval uch kunlik ochlikni o'zimdagina sinab ko'rdim. Shunday qilsam, bu haqda yozish, o'rganganlarim bilan bo'lishishga ma'naviy haqqim bordek go'yo. Maqolada G'arbda millionlab nusxada nashr etilgan asar "Ochlik mo'jizasi" kitobi hamda zamonaviy ilmdagi ochlik natijasida ishga tushadigan mo'jizaviy jarayon autofagiya haqida suhbatlashamiz.

ishtirokida tadqiqot o'tkazib, fast-fud bolaning ruhiyatiga salbiy ta'sir qilishini aniqlagan. Afsuski, hozirgi kunda yurtimizda ham bunday taomlar yoshlar o'rtasida ommalashib bormoqda.

AUTOFAGIYA O'ZI NIMA?

Autofagiya (*αὐτός* auto – "o'zi" va *φαγῆν* – "yemoq") ma'nosini anglatib, u hujayralarda sodir bo'ladigan jarayondir. Inson tanasi turli xil hujayralardan iborat. Voyaga yetgan odamning tanasida o'rtacha o'ttiz trillion hujayra mavjud. Har bir hujayraning ichida "oshqozon" – "lizosoma" bo'lib, ular hujayra ichidagi murakkab oziq moddalarni parchalab, energiya ishlab chiqaradi. Ochligimizda esa hujayralarimizga keraksiz narsalardan xalos bo'lish imkoniyatini beramiz. Albatta, bu holat tanada doimo sodir bo'ladi, ochlik vaqtidagi qisqa muddatli stress autofagiya jarayonini sezilarli darajada kuchaytirishi mumkin.

Ko'pchilik autofagiya terminini yapon biolog Yoshinori Osumi bilan bog'lasada, aslida bu hodisani ilk marta belgiyalik biokimyogar Nobel mukofoti sovrindori Kristian de Dyuv 1963-yilda o'rgangan. U hujayra biologiyasiga 1955-yilda "lizosoma", 1956-yilda "peroksisoma", 1963-yilda esa Londondagi kongressda "autofagiya", "endotsitoz" atamalarini kiritdi. Autofagiya bir qator omillar, jumladan ochlik, ro'za tutish, kaloriyalarni cheklash va jismoniy mashqlar bilan shug'ullanganda faollashadi. Ushbu jarayon hujayra darajasida sodir bo'ladigan, ba'zi kasalliklar ehtimolini kamaytiradigan va hayotni uzaytiradigan tabiiy yangilanish jarayoni bo'lib, vazn yo'qotish, salomatlik va uzoq umr ko'rishga

faol yordam berishi olimlar tomonidan ko'p ta'kidlanadi.

KUNDALIK SALBIY ODATLAR

Pol Breggning "Ochlik mo'jizasi" kitobi autofagiya jarayonini ishga tushirishdagi muhim tavsiyalarga boy. Tarixdan ma'lumki, diniy ulamolar va qadimgi olimlar ochlikdan davolovchi vosita sifatida keng foydalangan. Faqat kasal payti yoki organizmni yoshartirish, yangilash payidagina emas, balki ruhiy chiniqish uchun ham och yurishgan.

Faylasuf Pifagor o'z falsafasini o'rgatishdan oldin o'quvchilaridan 40 kun och yurishni talab qilgan. Uning fikricha, 40 kunlik ochlikdan so'ng o'quvchilar fikri tiniqlashib, uning falsafiy qarashlarini oson o'zlashtirishlari mumkin ekan. Demak, ochlik avvallari ham, hozir ham faqatgina organizmni tozalabgina qolmasdan, insonning aqliy va ruhiy faolligini ham yaxshilaydi.

Inson ongli ravishda ovqatlanadi, chanqog'ini bosadi, lekin bila turib o'zini tuta olmaganida sababli yashashi mumkin bo'lgan muddatning yarmiga yetmasdan vafot etadi. Yovvoyi hayvonlar ularni tashqaridan yo'q qilmasa, o'zlariga ajratilgan muddatni to'la yashab, so'ngra o'ladi. Insonning o'ziga belgilangan hayot muddatini to'la yashamasdan dunyodan o'tib ketadi. Yovvoyi hayvonlar o'z instinktiga suyanib, qanday yashash, nima yeyish va nima ichishni sezadi. Ular kasalligida parhez qilib, ovqatlanmaydi. Davolovchi o'simlik va boshqa vositalarni qidirib topadilar. Inson esa barcha narsani iste'mol qiladi, hatto hazm bo'lishi qiyin bo'lganlarini ham, buning ustiga zararli ichimliklar ichadi. Keyin esa nima uchun insonlar yuz yoshgacha yashamayotganiga ajablanadilar.

ZAHARLI KISLOTA KRISTALLARI QANDAY HOSIL BO'LADI?

Tabiatan biz, insonlar ovqat iste'mol qilamiz, suyuqlik ichamiz, nafas olamiz. Ko'pchilik odamlar esa haddan ziyod ko'p ovqatlanadi, ochlikdan emas, odatiga binoan. Bunday katta hajmdagi oziqani maydalash, hazm qilish, ortiqchasini chiqarib tashlashga organizmning kuchi yetmaydi. Oqibatda esa organizmda doim toksik, zaharli qoldiqlar qoladi, ular cho'kadi va kristallarga aylanadi.

Bu ancha sekin jarayon bo'lib, ko'p yillar noto'g'ri ovqatlanish natijasida bo'g'inlar orasida kristallar yig'iladi va og'riqlar paydo bo'la boshlaydi. Oyoqlarda harakatlanuvchi suyaklar boshqa a'zolarga nisbatan ko'pligi sabab ular avval oyoqda paydo bo'ladi. Chunki har bir oyoqda 26 ta harakatlanuvchi suyak mavjud.

DUSHMANINGIZ ICHINGIZDA!

Ko'pchilik odamlar nafs quliga aylanganligiga urg'u bergan Bregg insonlar ochmi yoki to'qmi, ko'p yeyish, ayniqsa sifatsiz ovqatlanishdan aziyat chekishini ta'kidlab, quyidagi maslahatlarni beradi.

Avval haftasiga 24–36 soatli, faqat distillangan suv ichib och yurishni odat qiling, taom yeydigan kuningizda faqat tabiiy oziq bilan ovqatlaning. Tanangizni aql boshqarsin, istak emas! Istak – aqlsiz!

Haddan tashqari ko'p ovqat yeyish sizni muddatdan oldin o'ldiradi. Sabzavot va mevalar tabiiy tozalovchi hisoblanadi. Boshlanishiga oz-oz iste'mol qiling, toksik zaharlardan tozalanguningizga qadar haftasiga 24 soatli och yurish organizmni to'liq tozalaydi.

Agar siz 3–7 kun och yurishga kuch topsangiz, organizmingiz to'la tozalanadi. Haftasiga bir kun och yuring, shuning o'zi yiliga 32 kunni tashkil qiladi. Bu vaqt ichida organizmda hayotiy kuch ko'payadi va bu zaharli kristallarni chiqarish uchun yetarli bo'ladi. Muhimi, har bir ochlikdan so'ng siz o'zingizni erkinroq sezasis.

INSON PICHQOQ VA QOSHIQ BILAN O'ZIGA CHOQ QAZIYDI

Rostdan ham shunday. Ko'pchilik oshqozoniga dam bermaydi. Ovqat hazm qiluvchi a'zolarni shunchalik to'ldiradilarki, oxir-oqibat ular faoliyati ishdan chiqadi. Shunday vaziyatda siz o'zingizni ochlik bilan davolamoqchi bo'lsangiz, biroz bardoshliroq bo'lishingizga to'g'ri keladi. Chunki organizmdan toksin va zaharli moddalar chiqayotganda, qon tozalanayotgan vaqtda o'zingizni a'lo darajada sezmayisiz, albatta. Shunday vaqtda hammasi o'tib ketadi, deb o'zingizga qayta-qayta tasalli bering. Maqsadingiz yo'lida qattiq turing, ko'rasiz, ajoyib natijalarga erishasiz.

24 SOATLIK OCHLIK DAN SO'NG BIRINCHI ISTE'MOL QILINADIGAN OZUQA

Yangi uzilgan sabzavotdan salat, qirg'ichdan o'tkazilgan sabzi va karam, unga ozroq apelsin yoki limon sharbati qo'shilsa, ta'mi yoqimli bo'ladi.

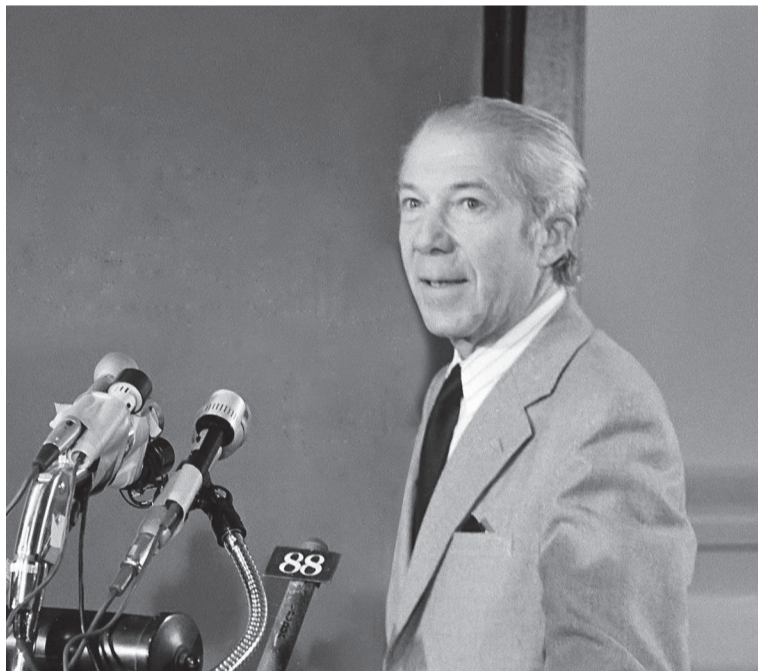
Esingizda bo'lsin, ochlikdan so'ng hech qachon go'sht, baliq, pishloq, sariyog', yong'oq va shunga o'xshash oziqalar iste'mol qilmang. Sizning birinchi ovqatingiz salat va pishirilgan sabzavot bo'lishi kerak.

24 soatlik ochlikdan so'ng ikki kun o'tgunicha og'ir hazm bo'ladigan taom iste'mol qilmang.

Muallif o'quvchilarga irodasiz, achinarli ahvoldagi inson darajasiga tushib qolishga yo'l qo'ymaslik uchun eng to'g'ri maslahat sifatida yuqoridagi tavsiyalarni beradi. Doimiy tarzda tetik va sog'lom hayot kechirishimizda ushbu tavsiyalar foydadan xoli emas.

Qo'shimcha o'rnida. Hozirgi kunda hayotimizda, ayniqsa ijtimoiy tarmoqlarda ozish, parhezning turli usullari haqida tavsiyalar ko'payib ketgan. Lekin o'quvchi ularni o'zida sinab ko'rishidan avval mutaxassis bilan albatta maslahatlashishi, sinalgan usullarni qo'llashi, turli manbalardan o'qib o'rganishi lozim bo'ladi.

Laylo ISMAILOVA
tayyorladi.

Pol Breggning ushbu kitobiga qiziqish talabali davrimizda, universitetga kelib do'konlardan topish qiyin kitoblarni sotadigan amakining bisotidan boshlangan. Dugonam bilan kitobni sotib olib, 15 betini o'qishimiz bilanoq ochlik e'lon qilish qaroriga keldik. To'g'ri ovqatlanish qoidalariga amal qilmay yurgan talaba qizlar birdaniga uch kun och yurgach, kitobning davomini o'qigani holimiz qolmadi hisob. Uchinchi kuni buyuk ish qilgan daholardek bekatdagi mazali tandir somsalar bilan ochlikni yakunladik. Kechga borib ikkimizning ahvolimiz yomonlashdi, kitob muallifini "yaxshi so'zlar" bilan "siylagancha" sessiya oldi bir necha kun dars qoldirishga majbur bo'ldik. Bu ochlikdagi birinchi tajriba, aniqrog'i, muvaffaqiyatsiz urinish edi. Keyinchalik kitobni oxirigacha o'qib, bu kabi ochlikdan avval va keyin parhez qilish, yengil taomlar, sharbatlar bilan oziqlanish kerakligini bildik.

Pol Bregg o'zining eng mashhur kitoblaridan biri "Ochlik mo'jizasi"da ochlikka tayyorlanish, amalga oshirish va undan chiqish, shuningdek sog'lom ovqatlanishga o'tish haqida ma'lumot beradi. Oxirgi yillarda autofagiya termini ommalashishi esa ochlik bilan davolanish tarafdorlarini yanada ruhlantirdi. Bregg sog'lom turmush tarzi bo'yicha ko'plab asarlar nashr etgan. Uning sharofati bilan Amerika jamiyati organik mahsulotlarga qiziqib qoldi. Ko'pchilik uchun Amerika, birinchi navbatda, tez tayyorlanadigan taom fast-fudlar vatanidir. Ko'p miqdorda konservantlar, lazzat kuchaytirgichlar, tanaga foyda keltirmaydigan bo'yoqlar mavjud bo'lgan bu kabi taomlar o'ziga nisbatan qaramlik keltirib chiqaradi. Amerikalik olimlar bolalar va o'smirlar

FARZANDLARIMIZ

YUZIMIZ, ORIMIZ, NOMUSIMIZDIR

Barcha jonli maxluqotlardan farqli o'laroq inson bu go'zal olamning gultoji, rivojlantiruvchi kuchi hisoblanadi. Insoniyat taraqqiyoti yangi asrda yangicha ko'tarilish bosqichiga chiqdi. Moddiy va ma'naviy rivojlanishning tezligi ham, yo'nalishi ham o'zgardi. Shunday beqaror va tezkor zamonda taraqqiyotning shiddatli shamoli

ta'sirida insoniy qadriyatlar, farzand tarbiyasi, ota-ona va farzandlar munosabati, shaxslararo, insoniy qarashlar kabi masalalarning biroz chetga surilib qolayotgani odamzod ma'naviyatining biroz oqsashiga sabab bo'lmoqda.

Sharq-u G'arb uchun hamisha muhim bo'lgan qadriyatlardan biri – ota-ona e'zoi. Farzandlarning ular oldidagi burchi, vazifasi borasida esa hamma zamonlarda qimmatli fikrlar bildirilgan. Hech bir farzand ularning qarzini uzishga muvaffaq bo'lgan emas. Farzandlar ota-onaning fidoyiligini hamisha ham angalayvermaydi. Ular ota-ona bo'lganlaridan keyingina ular qadr-qimmatini, kuyinishlari sababini tushuna boshlaydi. Ko'p hollarda bu tushunish kech sodir bo'ladi. Biz beminnat suyanchig'imiz abadiydek ularga doim e'tiborsiz bo'lamiz. Ammo ularning o'rnini boshqa hech kimsa, hech bir narsa to'ldira olmasligini, afsuski, ularni yo'qotibgina anglaymiz.

Shu o'rinda ta'kidlab o'tish joizki, bundan besh ming yil oldin topilgan Misr papiruslarida "Hozirgi yoshlar gapga kirmas, bebosh bo'lib ketishdi" qabilidagi bitiklar topilgan. Bu shuni anglatadiki, hamma zamonlar uchun ota-onalar va farzandlar orasidagi bir-birini tushunmaslik, qabul qilmaslik kabi muammolar xarakterli bo'lib kelgan ekan. Muammo nimada, kattalar o'zlari bosib o'tgan yo'lni tez unutishlaridami yoki yoshlar kattalar zamonasoz emas, deb qarashlaridamikan... Bu savollar ming-ming yillarki yechim izlaydi. Yoshlardagi tajribasizlik, tezlik, aql va kuch-quvvat ularni biroz shoshirib qo'yadi. Ayni damda ularga kattalarning nasihatlari, o'gitlari lozim bo'ladi. Yoshlarning bu o'gitlarni qabul qilishi yoki qilmasligi yana kattalarga bog'liq, ya'ni kattalarning beradigan ta'lim-tarbiyasiga. Buyuk mutafakkir Abdurauf Fitrat ta'biri bilan aytganda, "Xalqning harakat qilishi, davlatmand bo'lishi, izzat-hurmat topishi, jahongir bo'lishi, zaif bo'lib xorlikka tushishi, faqirlik jomasini kiyib, baxtsizlik yukini tortib, e'tibordan qolishi, o'zgalarga tobe, qul va asir bo'lishi, bolalikdan o'z ota-onalaridan olgan tarbiyalariga bog'liq".

Hamisha yoshlardan noliydiganlar o'ylab ham ko'rmaydilar: shu gap uqmas yoshlar kim, qayerdan kelib qoldi?! Ularni biz – o'zimiz tarbiyalamayapmizmikan? To'g'rirog'i, tarbiyalashimiz kerak bo'lganda, biz nimalar bilan mashg'ul edik?

Bir tahlil qilib ko'raylik: yoshlar tarbiyasi muammolarini keltirib chiqaruvchi omillar juda ko'p va turli rangda. Biz 25 yil o'tish davri deb yashadik. Mana shu "o'tish" kattalarni juda shoshirib qo'ydi. Ota-ona asosiy e'tiborni iqtisodiy ehtiyojga qaratishga chalg'iydi. Ayni damda shaxs tarbiyasidagi poydevor davr – bolalik va o'smirlilik davri ta'lim-tarbiyasiga e'tibor ham yo'qoldi-da, biz litsey va kollejlarni ko'klarga ko'tarib, o'zimiz ixtiro qilgan "yangi avlod" bilan faxrlanib yurdik. Kollejlarni olqishlaganimiz sayin u maskanlarda farzandlarimiz insoniy qiyofalarini yo'qotib bordi.

Ming yillar mobaynida shakllangan ustoz obro'si arzimagan vaqtda yo'q bo'ldi. Uni kim yo'qotdi, nimalar sabab bo'ldi? Bugun bu savollarga minglab olovli misralar to'la maqolalar javob bo'lmoqda. Maoshi mehnatidan yuz barobar kam o'qituvchi o'quvchi qo'lga qaradi. Eng og'riqli jihati ham shunda. Mana, ustoz obro'siga urilgan birinchi bolta! Bu zarbni ko'tara olmagan otadek ulug' ustozlar sohani tark etdi.

Qishloq joylarda deyarli maktabgacha ta'lim faoliyati tugab bo'ldi, maktablar onalar – ayol ustozlarga qoldirildi. Otalar frontga ketgan kabi uzoq yurtlarga ketdi, muallimlar oilasi, ro'zg'ori, ommaviy ishlardan, hujjatlarni yozishdan ortgandagina, dars o'tdi.

Oilalar ixchamlashtirildi. Bolajon o'zbek endi uchta farzandni ham "ko'p" bildi. Aksari oilalarda o'g'il bitta bo'ldi. Bola bog'chagacha onasi tarbiyasida, opa-singlisi davrasida, bog'chada bog'cha opa tarbiyasida, 16 yoshigacha yana ayollar – o'qituvchi opalar tarbiyasiga tashlandi. Mas'ul shaxs – OTA esa "front"da. Shaxs shakllanishi tarbiyachiga bog'liq bo'ladigan bo'lsa, tarbiyachi qanchalar mukammal bo'lmasin, o'z dunyoqarashi, ayolligidan kelib chiqib tarbiyaga yondashuvini inobatga olsak, deyarli erkak ta'lim-tarbiyasini ko'rmagan, otasi doimo o'zga yurtda bo'lgan yigitdan nima ham talab qilishimiz mumkin bo'lardi? Hamisha uqtirilgan "oilada OTAning o'rnini" iborasi amaliyotda qanchalar saqlanib qoldi. Biz OTA o'rnini "mablag' bilan ta'minlovchi" o'rniga almashirib qo'ymadikmi? Ustiga-ustak, bolamizning ta'lim-tarbiyasiga javobgar deb maktabdagi o'sha mushtipar muallimlarni balogardon qildik!..

Vaziyat shu darajada taranglashdiki, muammoni yechish uchun yana Prezidentimiz tashabbus qilib chiqishlarigacha yetib bordi. Beadad shukrki, mamlakatimizning eng chekka qishloqlarigacha bolalar bog'chalari yana faollashdi. Nodavlat bolalar bog'chalari, maktablar kun sayin ko'paymoqda. O'qituvchiga e'tibor va talab ham mamlakat siyosati darajasiga chiqdi va o'z natijalarini bermoqda. Maktablarga iste'fodagi harbiy xizmatchilar ishga jalb etilishi ham muammolarga qaysidir ma'noda yechim bo'lmoqda. Erkak ustozlarning ko'payishi o'g'il bolalarda vatanparvarlik, jasorat, mardlik, or-nomus, hamiyat tushunchalarining rivojlanishiga sabab bo'lishini inobatga olsak, bu uslub ta'lim tizimida kerakli natijalarni berishiga umid bor. Ammo bu otaning oiladagi o'rnini, farzand tarbiyasidagi mas'uliyatini kamaytirmaydi.

Xullas, bugungi informatsion imkoniyatlar zamonida farzandlarimizni tarbiyalash, g'oyaviy

buhronlardan asrab qolish uchun ularni boricha anglashimiz, yonlarida maslahatchi, yo'naltiruvchi bo'lishimiz kerak. Biz – kattalar ota-onalariga quloq tutgan oxirgi avlod, farzandlari bilan maslahatlashadigan, ularning ko'ngliga, maslahatiga ko'nadigan avlodning boshimiz. Bugungi yoshlar biz kabi yagona

g'oya, ta'limot asosida ulg'aymadi, ularning oladigan informatsiyalari rang-barang. Shuning barobarida yoshlarning psixologik jihatlarni ham inobatga olishimiz lozim.

Ibn Sino "Xitoba"sida "...yoshlar ko'ngilxushliklarga ruju qo'ygan, me'yorni bilmaydilar. Ehtirolari kuchli, qiziqqon, fikri beqaror bo'lgani uchun tez tolib, charchab qoladilar. Ularning jahli tez, g'azabini bosolmaydilar, izzat-nafs uchun tez janjallashadilar. O'smirlarning yengiltakligi shundan", deya yoshlar psixologiyasini chizib bergan. Shu sabab ham ularni ishontirish, ergashtirish uchun olamga ulardek boqishimiz, ularning qarashlarini hurmat qilishimiz, shuning barobarida o'z qarashlarimizni, sharqona qadriyatlarimizni anglatishimiz kerak bo'ladi. Ulardan o'zimiz 40–50 yil sarflab to'plagan aql-idrokimiz, tajribamiz darajasida talab qilishimiz to'g'ri bo'lmaydi. Demak, ota-onalarni izzat, hurmat qilish, ularni qadrlash, boshimiz uzra tutish borasida qancha gapirsak, kattalar ham farzandlarni tushunishi, yoshlarning shiddati, beqarorligini xolis baholashi lozimdir. Biz ularning ta'kidlangan jihatlarni hisobga olsak, tarbiyani to'g'ri yo'naltirishimiz mumkin bo'ladi.

Farzandlarimiz bu bizning yangilangan o'zimiz. Bizning bizdan keyingi yuzimiz, orimiz, nomusimiz. Otalar esa buni unutishga haqlari yo'q.

Dilnavoz XOLIQOVA,
Qurolli Kuchlar akademiyasi o'qituvchisi,
filologiya fanlari nomzodi, dotsent

@Vatanparvargazetasi_bot
"Vatanparvar" birlashgan tahririyati
bilan bog'lanish uchun telegram bot

**SHU SONNING
ELEKTRON SHAKLI**

<p>VATANPARVAR</p> <p>MUASSIS</p> <p>O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MUDOFAA VAZIRLIGI</p> <p>www.mudofaa.uz</p>	<p>Tahririyat kengashi: general-mayor Hamdam Qarshiyev polkovnik Otabek Yuldashev polkovnik Alisher Boboxonov Maqsud Abilov</p> <p>Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqrib qilinmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi. Mualliflar fikri tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin. Gazeta Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamenti – "Vatanparvar" birlashgan tahririyatining kompyuter markazida sahifalandi.</p>	<p>Bosh muharrir: podpolkovnik Ahror Ochilov</p> <p>ISSN 2010-5541</p> <p>Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida 2008-yil 6-iyunda 0535 raqami bilan ro'yxatga olingan.</p> <p>Telefonlar: kotibiyat: 71 260-36-50 buxgalteriya: 71 260-35-20 yuridik bo'lim: 71 260-29-41 faks: 71 260-32-29</p>	<p>Navbatchi: kapitan Bobur Elmurodov Sahifalovchi: Begali Eshonqulov Musahhih: Sayyora Meliqo'ziyeva</p> <p>Buyurtma: V-5651 Hajmi: 6 bosma taboq Bichimi: A3 Adadi: 30 126 nusxa Bosishga topshirish vaqti: 14:00 Topshirildi: 14:30</p> <p>Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani rasmiylashtirgan tashkilot javobgar. Gazetaning poligrafik jihatdan sifatli chop etilishiga "O'zbekiston" NMIU mas'ul.</p>	<p>Gazeta juma kuni chiqadi. Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqib boshlagan.</p> <p>Nashr ko'rsatkichi: 114. Bahosi: kelishilgan narxda.</p> <p>"O'zbekiston" nashriyot-matbaa ijodiy uyi bosmaxonasida chop etildi. Bosmaxona manzili: Toshkent shahri, Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.</p> <p>1 2 3 4 5 6</p> <p>Manzilimiz: 100164, Toshkent, Universitet ko'chasi, 1-uy.</p>
	<p>t.me/mv_vatanparvar_uz t.me/mudofaavazirligi</p> <p>www.mv-vatanparvar.uz www.mudofaa.uz</p> <p>mudofaavazirligi</p> <p>mudofaavazirligi</p> <p>www.youtube.com/c/UzArmiya</p>			